

Ochotnické divadlo

Jiný chrobák — V. Louthan. Z pražské inscenace ZK Vagónky Tatra Ze života hmyzu. Foto Červený

NEBEZPEČNÝ SOUBOR

Před rokem jsme sledovali na stránkách Ochotnického divadla sérii článků Vladimíra Semráda, které podávaly zevrubnou informaci o průběhu mezinárodního divadelního festivalu v Scheersbergu v Německé spolkové republice. Na 31. Jiráskově Hronově jsme pak uvítali organizátory tohoto festivalu pp. Mirbta a Braaka. Oběma hostům se v Československu líbilo. Překvapilo je naše pohostinství i úroveň představení a odvezli si prý domů hodně hlubokých zážitků. Jejich návštěva byla také vhodnou příležitostí k prohození podrobností zájezdu československého divadelního souboru ZK Vagónka Tatra z Prahy, který měl v říjnu vystoupit na festivalu v Scheersbergu s inscenací hry Jana Drdy Dalskabáty, hříšná ves (původně s inscenací bratří Čapků Ze života hmyzu).

Členové souboru se pečlivě připravovali na závazné vystoupení před mezinárodním fórem. Nic naplat, vůle západoněmeckých úřadů byla jiná. Zdálo se jim zřejmě vystoupení ochotníků ze socialistické země nebezpečné. Nevzdaly prostě našemu souboru vstupní víza a tak suchou cestou zabránily, aby se ochotníci pracovníci z řady dalších zemí i západoněmecká mládež mohli seznámit s výsledky naší práce. Nebo snad dostali západoněmečtí úředníci strach, že se v rozhovorech s členy divadelního souboru Vagónka Tatra západoněmecká mládež dozví pravdu o životě v socialistickém Československu a nakazí se nebezpečnými komunistickými myšlenkami?

I v našem ochotnickém životě se tedy najdou důkazy velmi znepokojivého vývoje událostí v Německé spolkové republice. Představitelé státu se tam netají svými záměry usilovat o získání území až k Visle, o touze dobýt území naší republiky, které bývalo nazýváno Sudety, netají se ani svou nenávisť k Německé demokratické republice, jejíž lid zvolil lidštější cestu svého vývoje. A v této situaci, kdy víme, že na vedoucích místech mohou v NSR pracovat bývalí SSmani (tlačí se i na vedoucí místa ochotnického života), dochází tedy i na represálie proti vystoupení československého souboru. Přitom v projevech západoněmeckých činitelů zní ve všech pádech slovo „svoboda“.

Tak jsme ztratili opět jednu z příležitostí sejít se s ochotnickými divadelníky z celého světa a ukázat jim výsledky své ochotnické práce.

—jv—

DOPIS Z KUBY

S nadšením jsme na V. Šrámkově Písku uvítali delegátku revoluční Kuby, soudružku Noru Badia. Před nedávnem dostalo divadelní oddělení ÚDLUT její dopis, z kterého citujeme:

„Právě jsme dokončili vypracování plánů na vytvoření kubánského Ústředí divadelních ochotníků Zlatého věku (Centro de Aficionados del Teatro de la Edad de Oro), které bude mít podobné cíle jako Vaše soubory mládeže. Do tohoto plánu, který bude uskutěčněn pravděpodobně v roce 1962, jsme zahrnuli uspořádání divadel-

Delegátka revoluční Kuby Nora Badia (na Mincově snímku vlevo) s pracovníky ÚDLUT R. Ballýovou a J. Valentou na V. Šrámkově Písku

ních festivalů a sjezdů ochotníků z řad mládeže. Doufám, že na ně přijedou někdy i naši přátelé z Československa. Uvidíte, jaké krásné věci dokážeme u nás za nějaký čas v tomto oboru. Jsme nadšeni touto myšlenkou a vynasnažíme se ze všech sil, aby se uskutečnila.

Nezapomněla jsem na krásné chvíle v Československu ani na písničky, které jsem se naučila, ani na způsob, jak Vaši lidé dovedou být milí k návštěvníkům, ani na krásnou barvu letního českého nebe, které mi, zejména v Písku, někdy připamatovalo domov. A především jsem nezapomněla na přátele, které jsem u Vás našla. Budu Vám stále posílat doklady o tom, jakou stopu ve mně zanechalo Vaše přátelství a vroucí добрota. Přijměte můj srdečný dík za všechny ty krásné věci, které jste mi ukázali ve Vaší zemi, mezi nimi pak duši Vašeho lidu. Žádný dárek by nebyl krásnější.“

Hru bratří Čapků Ze života hmyzu uvedl pražský soubor ZK Vagónka Tatra. Na snímku J. Červeného Slímaci — J. Kvardová a M. Jedlička

PLZEŇSKÁ KOSA - NIKOLIV NA KÁMEN

Asi osmnáct mladých lidí různých povolání — vysokoškoláky, úředníky a dělníky — svedla dohromady touha vybit svůj temperament na jevišti. Pak se domluvili na tom, že jejich síly na celovečerní hru nestačí, a rozhodli se pro kabaret. Přihlásili se do závodního klubu RPZ, dali si název KOSA a začali dumat, jak na to jít. Tak zvané profesionální estrádníky nemohli a nechtěli kopírovat, proto hledali vlastní cestu. Objevili ve svém středu nadané autory i komponistu a sami si napsali kabaretní pásmo Pozor na časové znamení. Jak název napovídá, použili průběhu jednoho dne v čs. rozhlasu k tomu, aby parodii a satirou mohli ukázat na některé nezdravé jevy v našem životě: tak např. zemědělského vysílání použili ke scénce, kterou kritizují postoj některých družstevníků ke společnému vlastnictví. Jednotlivá čísla spojili písněmi za doprovodu pětičlenné rytmické skupiny. Jeden člen souboru je rozhlasovým hlasatelem, hlasatele sám v pásmu hraje a díky tomu vychází program velmi věrohodně. Obecenstvo dobře pozná, že až asi na dva výstupy nejde o kritiku rozhlasu, ale o kritiku adresovanou do jeho řad. Stavba celého kabaretu je příkladem výrazného dramaturgického pojetí, i vlastní provedení odpovídá našim nárokům na tento žánr. Proto se celý pořad setkává s velkou odezvou diváků. Nejradostnější však je, že tento mládežnický soubor (s věkovým průměrem 19 let) ukazuje cestu mladým, hlavně na vesnici. Zajíždí se svým programem do okolí Plzně a pořádá po programu besedy s členy místních i závodních skupin ČSM, aby je povzbudil k vlastní činnosti.

B. C.

Ochotnické divadlo

Ročník VIII, čís. 1, leden 1962 — Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, národní podnik, Praha 2, Stalinova 46 — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral. — Redakční kruh: Jiří Valenta (předseda), Jaroslav Beránek, Jiří Bílý, Cyril Bláha, Bohuš Círnus, Jaroslav Černý, Antonín Čuba, Viktor Doubek, dr. Miroslav Jurák, dr. Josef Koenigsmark, Ladislav Lhota, Vladimír Semrád, Valerie Sochorovská, dr. Jiří Valchář, Marie Votavová — Grafická úprava Miloslav Fuřín — Adresa redakce: Praha 1, Stalinova 3, telefon 221054, 220957 — Vychází v polovině každého měsíce — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs — Tiskem Knih-tisk, n. p., závod č. 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba — Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem listopadu 1961 — Vyšlo 15. ledna 1962.

© ORBIS 1962

Příloha dnešního čísla
O. DANĚK:
SVATBA SŇATKOVÉHO
PODVODNÍKA

O VNITŘNÍM ŽIVOTĚ SOUBORU

K. J I R Á Č E K, n o s i t e l Ř á d u p r á c e

UMĚLECKÉ SOUBORY jsou zpravidla známy širší veřejnosti pouze ze stránky své vnější činnosti, z vystupování na pódiu či divadelním jevišti. Jejich vnitřní život bývá znám jen nejbližším spolupracovníkům a přátelům kolektivu. Někdy to bývá život velmi pestrý a bohatý. Jindy se soustřeďuje a omezuje jen a jen na přípravu uměleckého pořadu a jeho sehrání. Zkušenosti ukazují, že na způsobu vnitřního života souboru je zpravidla závislý i výsledek vlastní činnosti, to jest i kvalita divadelního či jiného uměleckého projevu. Avšak nejen výsledek činnosti, ale i samotná existence a délka trvání souboru jsou závislé na tom, jakou možnost mají členové souboru uvnitř kolektivu kulturně i jinak se vyžívat. Péče o bohatý kulturní život souboru je jednou z předních povinností vedoucího a vedení, kteří musí tuto činnost cílevědomě řídit a organizovat.

Poznatek, že bohatý kulturní život v souboru je podmínkou soudržnosti kolektivu a stálého ideologického i uměleckého růstu členů, není nový. Vždyť již ve hnutí revolučního dělnického divadla ve Svazu DDOČ po první světové válce žily ochotnické soubory velmi bohatým kulturním i politickým životem. Vedl jsem podobný soubor dvacet let a jsem pevně přesvědčen, že bez této podmínky, na niž jsem vždy kladl zvláštní důraz a o niž jsem důsledně dbal, by kolektiv nedosáhl tak pronikavých úspěchů, jak je líčí například soudruh Václav Kopecký, bývalý náměstek předsedy vlády, ve svém úvodu k publikaci Františka Budského Hraje, zpívá a tančí El Carova parta:

„Möhu říci, že jsme byli hrdi na El Cara a jeho uměleckou skupinu. Byli jsme hrdi na to, že El Car, dělník, dovedl se svými mladými dělníky a dělnicemi stvořit recitační a scénické těleso vysoké hodnoty umělecké a že dovedl tak silně zapůsobit na masy, jež se účastnily našich politických akcí. Obdiv a láska k Sovětskému svazu a duch československo-sovětského přátelství byly při tom tím planoucím ohněm, jenž vystoupením El Carovy skupiny dodával největší žár a dynamiku. Repertoár El Carovy skupiny byl bohatý a stále aktuální. Byli jsme vděční za neúnavnou obětavost, se kterou El Carova skupina vystupovala všude, kam byla pozvána. Vystupovala nejen v pražské Lucerně, v Plodinové burze, v Národním domě na Vinohradech a na Smíchově, ale i v dělnických domech všech pražských obvodů, při závodech, ve vesnicích... A vystupovala také na veřejných prostranstvích, při manifestacích a slavnostech, při cvičeních FPT apod. Povždy bude patřit El Carově skupině vděčnost naší strany a povždy budeme vzpomínat jejich obětavých členů a členek, již jsou dnes nadšenými pracovníky strany v jejím budovatelském díle.“

Tato umělecká skupina pracující mládeže, založená v roce 1929 v Nových Vysočanech El Carem, dopisovatelem rudého tisku a proletářským básníkem, existovala plných dvacet let, včetně šesti let fašistické okupace. Jaká to byla vnitřní síla kolektivu, která nedovolila, aby se soubor mladých lidí rozpadl ani při tak silném nárazu a za tak těžkých okolností a podmínek, jako byl vpád fašistických hord a jejich šestileté panství v naší vlasti! Mnoho podobných kolektivů zanikalo a i dnes zaniká z nesrovnatelně menších důvodů a příčin.

Jaký byl vnitřní život El Carovy skupiny, v němž je třeba hledat prameny jeho úspěchů i dlouholetého trvání a intenzivní umělecké činnosti?

Skupina vznikla jako Rudá úderná brigáda pracující mládeže v jednotě proletářské tělovýchovy v Nových Vysočanech, podle vzoru sovětské mládeže. Při svém ustavení si vytyčila cíl: pomáhat v boji dělnické třídy pod vedením strany proti třídnímu nepříteli až do úplného osvobození proletariátu. Do náplně své denní činnosti zařadila: kolektivní politické i umělecké vzdělání, pěstování tělovýchovy a sportu, mládežnické zábavy a — hraní revolučního dělnického divadla.

Není pochyby o tom, že již samým vytyčením politického společenského cíle (být platným pomocníkem v boji dělnické třídy), byl dán základ k tomu, aby Rudá úderná brigáda, později pojmenovaná na El Carovu skupinu, překonávala sebe- a překážky a její členové přinášeli i ty největší oběti a šli neochvějně za vytčeným cílem opravdu až do úplného vítězství!

Lze si představit, jakou radostí jsme naplnění dnes my, bývalí členové El Carovy skupiny, když se zahledíme zpět a probíráme svoji činnost až k dnešku, kdy je u nás odstraněno vykořisťování. Kdy třídní nadvláda buržoazie, proti níž jsme šli v roce 1929 po boku dělnické třídy do boje, je navždy smetena a naše vlast kráčí svobodně pod vedením strany ke

komunismu. Pocit a vědomí, že i my, početně malá skupina, jsme přispěli k tomuto slavnému vítězství, je největší naše zadostiučinění.

Nesrovnatelně větším však je dnešní náš cíl!

Pomáhat k urychlení a dosažení výstavby komunismu, být i formou umělecké činnosti a sebevzdělávání ve volném čase, to je stejně ušlechtilé a záslužné jako tenkrát. Vepsáno ve štít mládežnického kolektivu, nadšených chlapců a děvčat, přinese stejně krásné výsledky a stejnou radost z vítězství!

Život v El Carově skupině byl od samého začátku cílevědomě řízen vedoucím souboru. Kromě hlavní činnosti, to je přípravy a nacvičování uměleckých programů a veřejného vystupování, organizoval si kolektiv pravidelné politické a odborné školení. Nebylo to však jen navštěvování občanských kursů, ale systematické školení uvnitř souboru, na něž byli zváni zpravidla učitelé ze Svazu DDOČ a profesionální umělci. Tato forma sebevzdělávání se tak zvlá, že si bez ní nebylo možno představit život kolektivu. Byla prováděna po celou dobu existence souboru, i za zvýšeného nebezpečí v okupaci. Výstižně o tom napsal zasloužilý umělec soudruh Antonín Kurš:

„Nikdy nezapomenu na jedno nedělní ráno, kdy jsem vystoupil u karlínského kostela, kde na mě čekal jeden z členů skupiny a zavedl mě do nádvoří místnůstky za hospodou Štrasburk! Bylo to krátce po odstranění gestapáckého strážmistra na Kladně — já jsem právě odtamtud přijel — a měl jsem El Carově přednášet o dějinách divadla ze stanoviska socialistického a hlavně ukázat na bojové tradice našeho divadelního umění a vítěznou sílu divadla sovětského. V malé komoře v době nejkrutějšího teroru poslouchali mladí lidé se zatajeným dechem. Cesta sovětského divadla a umění byla pro ně nejpřesvědčivějším důkazem, že věc socialismu a komunismu nemůže být poražena, že musí zvítězit, že i jejich cesta je jedině správná.“

Tam někde venku přecházeli hrdlořezové SS a zde hrstka mladých lidí, kterou okem starostlivého táty sleduje El Car, vášnivě diskutuje o příštích formách socialistického umění. Jistě, že by jim El Car dovedl o těchto věcech vyprávět sám velmi dobře. Ale on chce, aby jeho mladí přátelé viděli a poznali, že jeho a jejich myšlenky sdílí mnoho lidí, že jsou součástí ohromné armády, která ani v nejtěžších dobách neskládá zbraně, že jsou to myšlenky neporazitelné, protože znamenají jedinou cestu ze světa válek a ponižování lidské důstojnosti.“

Zvláštní forma sebevzdělávání se vytvořila v kolektivu tím, že členové souboru na besedách vyprávěli obsah románů či jiných literárních děl, které sami již dříve přečetli. Kolem některého díla se rozvinula zcela souvislá akce. Tak tomu bylo například když vyšla kniha Julia Fučíka V zemi, kde zítra již znamená včera. Nejenže knihu postupně přečetli všichni členové, ale stala se předmětem několika debatních večerů, na nichž se členové seznamovali se životem a výstavbou v Sovětském svazu. Tímto pro ně velmi zajímavým způsobem získávali členové souboru značný přehled o světě i o literatuře a zároveň třbili svůj umělecký vkus.

Kromě školení a vzdělávání se byl život v souboru velmi pestrý a zajímavý i z jiných stránek. Skupina konala často společné vycházky a výlety do přírody, spojené s poznáváním krás a pamětihodností naší vlasti. Vycházky do blízkého okolí byly spojovány zpravidla s nácíkem repertoáru ve volné přírodě. Cílem vycházek v letní době byla koupaliště a hřiště, kde byl kolektivně pěstován sport a míčové hry. V zimě to byl také tanec, většinou po představení, kdy pořádající organizace po kulturním programu uspořádala taneční zábavu.

Velmi oblíbené byly společné návštěvy divadel a kin. K tomu účelu byly vybírány takové hry a filmy, které dávaly předpoklad, že se kolektiv nejen pobaví, ale načerpá i nové zku-

šenosti, potřebné pro vlastní uměleckou činnost. Velmi zajímavé a poučné byly diskuse na kolektivních besedách, na nichž se tyto hry a filmy probíraly.

Vynalézavost členů souboru ve vyhledávání kolektivních zábav byla velmi široká. Zahrnovala v sobě i pořádání vlastních zábavních večírků s uměleckými výstupy připravovanými jednotlivými členy a tajenými až do samého dne, kdy byly předvedeny. Týkaly se zpravidla nedostatků v kolektivu nebo žertovných příhod či stránek povah ostatních členů. Také účast na sportovních soutěžích, lehkooletických závodech a závodech v noční orientaci pořádaných FPT se členové pilně zúčastňovali. Nechybělo ani sáňkování a koulování a jiné podobné dětské zábavy, které byly radostným doplňkem v životě kolektivu. To vše bylo organickou součástí života mladých lidí a vytvářelo mezi nimi pevné a přátelské vztahy. Nepouštěje ze zřetel hlavní poslání souboru, žil kolektiv krásný život, i když většinou za těžkých životních podmínek. Byl to život čistý a naplněný ušlechtilým obsahem.

El Carova skupina pracující mládeže byla činná do roku 1949. Její členové postupně přešli do zodpovědných politických či jiných společenských funkcí. Avšak ještě po dlouhých letech rádi vzpomínají na radostný život v kolektivu. Tak například soudružka Růžena Martincová-Kuncová píše v příspěvku v uvedené již publikaci Fr. Budského: „*Chvilé prožité v El Carově skupině patří mezi nejšťastnější v mém životě. Pracovali jsme za velmi těžkých podmínek, často nám hrozilo zatčení a těm, kdož byli zaměstnaní, i propuštění z práce a s ním spojený ještě větší hlad a nouze. Měli jsme však pro co žít a věděli jsme, proč to vše děláme!*“

V roce 1934 zvítězil kolektiv v celostátní soutěži dělnických divadelních souborů a měl za odměnu jeti do Moskvy na Festival revolučních dělnických divadelních souborů. Policie

však vydala zákaz a nikam se nejelo. Soudružka J. Švarcová v té souvislosti vzpomíná: „*Bylo to v Pražské Lucerně. Zpívali jsme tehdy o své lásce k velké sovětské zemi. Snad v tom zpěvu byla skryta i naše nesplněná touha navštívit zemi ... »kde již vskutku vládl lid« ... a proto diváci zvláště bouřlivě reagovali na naše vystoupení. Do zákulisí za námi tehdy přišel soudruh Julius Fučík, vzal nás kolem ramen a prostě řekl: »Děvčata, děláte to dobře!« Jak už to u nás děvčat někdy bývá, byly tu slzy, ale jiné. Byly to slzy štěstí a radosti z užitečné práce.*“

Soudruh Karel Švarc přišel do souboru z buržoazního prostředí. Jeho rodiče, kteří byli později fašisty umučeni, vlastnili malou továrnu. Soudruh Švarc se stal v kolektivu uvědomělým socialistou. O životě v souboru píše: „*Protože z nás soudruzi vedoucí skupiny chtěli vychovat politicky uvědomělé členy strany, byla v souboru věnována velká péče marxisticko-leninskému školení. Dodnes pamatuji, jak pro mě bylo nejen těžké, ale především objevné, když jsme za vedení soudruha Jiráčka pronikali do myšlenek Marxova Kapitálu. Bohatý a plný byl život, který jsem prožil ve skupině. Stovky drobných epizod a zkušeností se natrvalo vryly do mé paměti a mého života vůbec. Vždyť já sám jsem ve svém mládí neměl bídu. Naopak, měl jsem se „dobře“: v zimě jsem jezdil na hory, v létě k moři, avšak přesto nejkrásnější léta, která jsem prožil, byla léta strávená v El Carově skupině.*“

Tak hovoří po deseti, dvaceti i více letech členové kolektivu o jeho práci a vnitřním životě. Potvrzuje to, co bylo vpředu řečeno: Soubor, aby dosáhl dobrých výsledků ve své činnosti a uspokojení z práce i života, musí se vzdělávat a školit a kromě toho vytvořit si dobré soudružské prostředí a vzájemné vztahy, naučit se žít bohatým, kulturním, společenským životem.

Ústřední výbor zdůrazňuje, že všechny ryzí vlastnosti mládeže je třeba soustavně upevňovat a rozvíjet, vštěpovat mladým lidem morální rysy komunistického člověka a všestranně vychovávat mládež v duchu morálního kodexu budovatele komunismu, obsaženého v programu KSSS. Veškeré naší mládeži musí být vlastní hluboké city mezinárodní solidarity a bratrství našich národů, láska k vlasti a odhodlání bránit její svobodu a socialistické vymoženosti.

Smyslem veškeré práce mezi mládeží je, aby byla všestranně vzdělána, fyzicky zdatná, kulturně vyspělá, aby vše, co podniká, bylo prostoupeno vysokou komunistickou ideologií, vědomím, že k velké perspektivě komunismu lze dospět jen usilovnou každodenní prací...

Zájmy harmonického rozvoje mládeže vyžadují dále pokročit v organizování Soutěže tvořivosti mládeže, prosazovat v ní nové formy vycházející z naší současnosti a plně využívat klubů v závodech a na vesnici, jakož i dalších osvětových zařízení...

Z USNESENÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU KSČ O PRÁCI MEZI MLÁDEŽÍ

CO DÁVÁ OCHOTNICKÁ PRÁCE ČLENŮM SOUBORU

Položíte-li tuto otázku někomu v souboru, rozhodně neodpoví přímo a hned. Po chvíli třeba dostanete odpověď: „No, co by mi dávala, mám divadlo rád, ... no prostě dělám to z lásky...“. Proč nevěřit? Hlavně jsou-li v souboru mladí lidé (kolik už ochotníků se může pochlubit tím, že on a ta jeho se poznali na prknech)! Jindy můžete dostat tuto odpověď: „Víš, soudruhu, já si uvědomuji, jak strašně je naše práce důležitá, jak se člověk musí snažit rozšiřovat kulturu mezi lidem, a pak, já nemohu jinak: víš, to snad dnes ani nejde, aby se člověk nezapojoval.“ Může to být pravda, ale... podtext může být tento: „Já potřebuju taky nějakou funkci, sakra, musím se taky vykázat nějakou činností, ne? Jsem ochotník? Jsem. Pracuju? Pracuju. Ale dělám to z ochoty a nikdo mě nemůže honit, že jo?“ A v mnoha případech nedostanete odpověď vůbec žádnou nebo jen velmi rozpačitou.

Vážený čtenáři, vím, že se něco podobného v Tvém souboru nevyskytlo. Jenomže, co kdyby? Pak z uvedených příkladů, může jich být jistě mnoho, v různých obměnách, lze vyvodit jednu základní myšlenku: Ochotnická práce není ještě mnohde prací uvědomělou a cílevědomou. Ochotníci si ještě plně neuvědomují, jaké je jejich místo v socialistické společnosti. Nemyslím tím ovšem morální a politický profil jich samých, ochotníků jakožto občanů, jde mi o výsledek jejich divadelní práce. Nestačí přece být dobrým komunistou, dobrým pracovníkem na závodě k tomu, aby výsledek práce umělecké na divadle byl silný a vzrušující pro diváka. Vezmeme-li v úvahu to, že v našich souborech pracují více či méně talentovaní lidé, pak ani tento fakt ve spojení s předešlým nestačí. Tvoří pouze základ k onomu „CO a JAK“ v jevištním ztvárnění dramatikova díla. Někdo by mohl namítnout: „No, a teď přijde ono známé: musí se tlumočit smysl textu divákovi, musí se tlumočit hlavní myšlenka, postihnout žánr, představení musí zvýraznit konflikty, napětí, gradaci a tak dále a tak dále, ale to přece my u nás děláme, to je přece zbytečné, co tady píšete!“ Už zde, na tomto místě, by bylo krásné, kdybychom my ochotníci mohli říci: Takhle už pracujeme všude. — Ruku na srdce, opravdu?

Revui Caesar V+W hrál soubor „Jiří“ Čs. státních lázní v Poděbradech. Na snímku inž. Pavlíčka J. Bittlová jako Kleopatra, Fr. Škarda jako Cicero a J. Bok jako Brutus

Ale to všechno ještě nestačí. Celostátní konference v Kutné Hoře o klasicích, referáty a diskuse XXXI. Hronova ukázaly nezbytnost dalšího domýšlení dramatického díla, ukázaly zároveň, že máme už soubory, které se o další, hlubší, současnější a živě aktuální poznání a vyložení textu snaží, že se pokoušejí neztratit kontakt se současnými problémy, které hýbou naším socialistickým divadlem. Těch problémů je tolik, že opravdu jenom poctivá, usilovná práce dokáže připravit půdu pro zaujetí vlastního ochotnického stanoviska.

Jenom takový námět: Několik let je v našem profesionálním divadelnictví stále aktuální otázka, týkající se tvorby vlastního, osobitého stylu a tvorby určitého, konkrétního profilu divadla. Proč bychom my, ochotníci, nemohli na tomto poli učinit vážný pokus? Pravda, na Hronovech bývají i předsta-

vení označovaná kritikou za stylově čistá (např. Gottwaldovští na posledním Hronovu), ale domnívám se, že se zde onoho označení používá spíše v obecném slova smyslu. Ale o opravdovém, vlastním, výrazně osobitém profilu práce některého našeho ochotnického souboru nemůžeme zatím hovořit.

Také je, myslím, nad slunce jasnější, že XXII. sjezd KSSS, jeho úkoly, cíle a projednávané problémy mají co říci i našemu ochotnickému hnutí a že k nim nutně musíme zaujmout vlastní stanovisko. Stať Jana Kopeckého v Divadelních novinách Plán proměny světa i člověka by měl znát každý z nás a měl by se zamýšlet nad aplikací uvedených myšlenek pro ochotnické hnutí. Nic nepomůže výmluva, že to bylo myšleno pro profesionály!

Těmito myšlenkami jsem se zabýval, když mi redakce položila otázku, co nám v souboru dává ochotnická práce

Fr. Skarda jako Cicero v revui V+W Caesar, kterou uvedl soubor „Jiří“ z Poděbrad. Snímek inž. J. Pavlíček

JACÍ JSOU MLADÍ OCHOTNÍCI?

Ano, ano — vím... A jsem připravena na všechny námitky a výhrady. Samozřejmě, není možné položit otázku „jací jsou mladí ochotníci“ a čekat odpověď ve formě definice. Bylo by to stejně naivní jako chtít vystihnout jedinou větou a s konečnou platností celou šíři charakterových vlastností dnešní mládeže. Proto si zdaleka nekladu takové vysoké cíle. Rovnou také prohlašuji, že bude zklamán každý, kdo čeká v dalších řádcích podrobný výčet dobrých nebo špatných vlastností mladých lidí, hezky v abecedním pořádku a přehledně úpravě. Ale koho zajímají problémy mladých členů ochotnických souborů, tomu snad poskytnu můj pohled do jednoho mladého kolektivu látku k zamyšlení nebo podnět k vyslovení vlastního názoru.

Začalo to nevinně

Neměla jsem vůbec v úmyslu zabývat se „vědecky“ vlastnostmi, povahou, nesnáze a potížemi těch sympatických mladých lidí, kteří se sešli v sobotu odpoledne v klubu Divadla bratří Mrštíků

v Brně. Přijela jsem za nimi proto, abych poznala způsob práce ochotnického studia při profesionální scéně. Jestliže jsem se s nimi dala do řeči, nemělo to zpočátku jiný důvod než zjistit, odkud dojíždějí, jaké mají povolání, v jakém souboru pracují. Že se všechno vyvinulo jinak, za to opravdu nemohu.

Vědoma si nebezpečí, které v sobě skrývají dotazy na způsob policejního výslechu, nevyrukovala jsem rovnou s otázkami po jméně, bydlišti, povolání. Po takové cestě se dojde nejvýš k chladnému, zdrženlivému rozhovoru. Náš rozhovor však měl být přátelský. Proto jsem jim trochu provokativně hodila rukavici: proč vy sem vlastně chodíte, přátelé; to všichni máte v úmyslu stát se profesionálními herci?

Ti se na mne vrhli! Ve vši slušnosti, samozřejmě, pěkně jeden za druhým, ukázněně a uhlazeně. Ale přece jen mi jasně dali na srozuměnou, že bych měla cesty za reportáží podnikat lépe teoreticky vyzbrojena. Jak si to vlastně představuji, přisuzovat jim jakési podvodné

a co by měla dávat, protože to záleží na nás samých.

V našem poděbradském souboru „Jiří“ jsme hovořili mnohokrát o této otázce. Padla řada jasných a určitých odpovědí: Mám divadlo rád, mám pocit štěstí, mohu-li vytvářet tu kterou postavu, chci rozšířit kulturu v místě, kde pracuji, protože k lidem svého města a okresu mám bezprostřední vztah, chci, aby divák hlouběji cítil, aby se smál, aby si odpočinul, chci, aby divák měl větší přehled, chci kritizovat, aktivně, já sám, některé nezdravé jevy našeho života a tak dále. My bychom však chtěli něco udělat pro nás, pro náš soubor jako celek, abychom patřili k těm prvním, kteří si ze společné ochotnické práce berou maximum. Může se nám to podařit jedině tehdy, budeme-li mít silný a doslova nezničitelný kolektiv. Skupinu lidí, kteří mají společné a jasné cíle, kterými svorně

úmysly! Kdyby chtěli být profesionálními herci, šli by na JAMU, od toho tady snad je, nemyslím? Oni mají svá povolání, anebo budou mít svá povolání a vůbec, ochotnické studio přece...

Zkrátka a dobře, v tom okamžiku se mi začli líbit ještě víc, než když jsem je pouze pozorovala, jak se zaujetím naslouchají přednášce o dramaturgii a pilně zapisují do notesů a sešitů. Jako by mě pohladili tím svým vyznáním bez frází.

Upřímnost

Kdybych přece jen chtěla vypočítávat vlastnosti mladých ochotníků, dala bych na prvé místo upřímnost. Alespoň u brněnských posluchačů ochotnického studia. Neboť právě jejich naprostá upřímnost vyvolala další a další náměty malého rozhovoru, který se rozrostl v mohutnou diskusi o všem, co mladého člověka bolí anebo nutí k přemýšlení v souvislosti s ochotnickou činností.

Vědí totiž všichni dobře, proč se do studia přihlásili. Vědí, čemu se chtějí naučit, a chápou, jaký to má význam. Ale nevědí — jak použijí svých nových vědomostí ve vlastním souboru!

Kdyby měli zkušenosti ostrílených řeč-

Blazkův Příliš štědrý večer hrál soubor Osvětové besedy Řepy-Bílá Hora. Na snímku z této inscenace M. Matoušová a A. Zápotočný

Protože (D. Dušek) a Jelikož (M. Bern) nahradili původní postavy Roury a Trouby v upravené komedii V+W Robin Zbojník. Soubor Mladá garda JKP Chrudim, foto Mostecký

hýbou stejné myšlenky v zásadním uměleckém přístupu k inscenaci, to jest lidí, kteří jsou umělecky jednotní. Proto se chceme pokusit o vytvoření optimálních podmínek, na kterých by se zásady kolektivního soužití daly uplatňovat. Zatím používáme forem besed, školení a diskusí při „otevřených dveřích“. Chtěli bychom soubor, který má 40-50 členů, seznámit s problémy, které se vyskytují v divadelnictví vůbec, chtěli bychom k nim zaujímat vlastní stanovisko, přitom je držet pohromadě a v kontaktu. Máme okolo souboru několik lidí, kteří s námi přímo nepracují, ale přesto mezi nás rádi chodí; i na ty bychom chtěli působit svým životem v souboru, proto pořádáme besedy „při otevřených dveřích“, na které má přístup každý, kdo má zájem. Tyto besedy organizujeme jednou za 14 dní jako divadelní pátky, aby v průběhu roku ti členové sou-

boru, kteří právě nehrají a nemají možnost zúčastnit se bezprostředně na té které inscenaci, měli vědomí, že se podílejí na souborovém životě.

V krátkosti jsem naznačil, co se snažíme dělat, ale přesto, než budeme moci s klidným svědomím říci, ano, my už jsme *kolektiv*, podle hesla „jeden za všechny, všichni za jednoho“, to bude ještě hezkou chvílí trvat.

Někdo ovšem může ukvapeně tvrdit, že u nich v souboru takový *kolektiv* mají. Nevím, ale myslím si, že úplně, beze zbytku, takovým výsledkem práce se nemůže pochlubit nikdo z nás ochotníků. (Byl bych rád, aby toto tvrzení bylo podnětem k diskusi, ostatně redakce otiskuje můj článek stejně s tímto záměrem.) Své tvrzení bych chtěl podepřít touto myšlenkou: Kdybychom měli v našem hnutí takový *kolektiv*, pak z toho nutně musí vyplynout, že bychom měli inscenace

osobitě a stylově čisté, pak by se nám nutně musel formovat soubor se svým vlastním ochotnickým a přitom uměleckým rukopisem, pak bychom měli soubor, který by měl svůj jasný profil, vlastní jenom jemu, a znamenal by pro naše hnutí asi tolik, co v profesionálním divadle začínají znamenat např. Bratislavští nebo Brněnští, který by byl první štikou a který by nám mohl ukázat, jak a kam dál v ochotnickém divadle.

Taková práce, která by tvořila umělecky a politicky na našich vlastních, konkrétních podmínkách, s vědomím vlastních možností, s utvářením jednotné myšlívky kolektivu, s pocitem morální povinnosti vůči celé naší společnosti pro blaho nás všech, jen taková ochotnická práce má komunistické perspektivy.

Inž. arch. JAN PAVLIČEK

níků a zásobu osvědčených frází, jistě by mě přesvědčili — nebo zdánlivě přesvědčili — že tato otázka je jim jasná. Vždyť přece teoreticky je všechno docela jednoduché. Po absolvování ochotnického studia přijde člověk do svého souboru, předá zkušenosti, ostatní se z toho poučí a kvalita souboru znatelně stoupne. I méně zkušený člověk se naučí tolik, aby byl oporou a přínosem pro svůj mateřský kolektiv...

Nepřekonatelné překážky

Oni však byli upřímní a mluvili bez frází. Tak vyšly najevo věci překvapující a skutečnosti nepěkné. Ano, přesně tak: nepěkné a překvapující. Jinak nelze nazvat skutečnost, že se mladý člen nebo členka ochotnického souboru hlásí do studia tajně, aby o tom nikdo z vedení souboru nevěděl.

Že se to nesrovnává s onou výše zmíněnou a vychvalovanou upřímností? Opravdu, to je veliký rozpor. Ale sekejte jen chvíli a poslouchejte. Mluví člen jednoho souboru, který má pětasedmdesátiletou tradici, stále předplatitele, průměrně 8 premiér do roku (loni jich bylo 11).

„Do studia jsem šel sám. Soubor mě neposlal, kdepak. Stejně — dělám to jenom pro sebe, abych víc věděl a třeba to někdy mohl někde použít. Protože u nás nic předělávat nemohu. Podívejte se — já například vím moc dobře, že operety, které se u nás hrají, nestojí za nic. Vystupují v nich lidé, kteří neumějí ani zpívat ani hrát, ale našemu obecnstvu se to líbí. A naše obecnstvo, to jsou převážně předplatitelé. Kdyby neměli tři operety ročně, nechodili by do divadla vůbec. Tak se jejich vkusu vyhovuje. A já nemohu přesvědčovat dlouholeté, zkušené členy souboru, že je to špatné, že nemají pravdu, když vidí jen finanční stránku, anebo je nutit, aby tu „lehčí“ podívanou dělali jinak, nově a vkusně. To si nemohu dovolit. Chci si nakonec taky občas zahrát v nějaké pořádné hře...“

Nedostatek odvahy?

A teď jsme u kořene věci. Mladí lidé si chtějí také někdy zahrát pořádnou roli. Proto jsou raději zticha, když ti starší dělají věci třeba odsouzené. Proto raději mlčí a nenápadně hledají na vlastní vrub možnosti dalšího vzdělání, když vidí, že ve vlastním souboru není pro

ZK Nafta Hodonín hrál Blažkův Příliš štědrý večer

odbornou přípravu k ochotnické práci pochopení. Jsou si vědomí, že by neměli takhle uhýbat. Ale současně se ptají: Jak to tedy máme udělat? Jak jim to máme říci?

Jim — to znamená oněm starším, kteří místo režirování hry jen aranžují (a ještě bez pořádné přípravy), kteří se nenaučí roli a tahají text z boudy, kteří — byla by celá kopa takových připomínek.

Říkává se o mladých lidech, že dovedou být až bezohledně otevření, bezcitní, snad i suroví. Anebo — viděno z druhé strany — nekompromisně přímí. I v tomto článku se přece už hovořilo o krásné upřímnosti! Mluvíme stále o stejných lidech a najednou tu máme takové ošklivé klíčkování, uhýbání před pravdou, nedostatek odvahy. Máme snad do seznamu vlastností mladých ochotníků připsat slovíčko zbabělost?

Určitě ne. Je to něco zcela jiného. Snad pro vysvětlení poslouží několik slov z úst dívky, která reagovala na moji poznámku

Soubor Dynamo Spoje ze Žižkova uvedl Ulička odvahy. Zloděj (St. Kopic)

o eventuálním zveličování nedostatku pochopení pro mladé asi takto: „Je to vážně těžké jednat někdy se staršími lidmi. My jsme s několika děvčaty před časem vstoupily do pěveckého sboru. A když jedna z nás měla dostat sólo, byl z toho takový skandál — slzy a nervový záchvat a já nevím co ještě — protože ta paní, co vždycky zpívala sólo, to prostě nemohla přenést přes srdce. No — a my jsme zas neměli to srdce něco jí brát, tak asi třicet mladých lidí raději z toho sboru odešlo.“

Nemáme to srdce

Věřte, byla to velice poučná rozmluva, která se potom ještě rozpředla na téma „jak jim to vysvětlit“. Ukázala, že ti mladí z ochotnického studia v Brně rozhodně nepatří k oně „příliš sebevědomé“ mládeži, jak někteří starší ochotníci někdy charakterizují začátečníky. Tihle mladí, kteří se sešli v Divadle bratří Mrštíků, nedělají ze svého mládí zásluhu.

Ale správně vidí, že ani stáří samo o sobě není ještě žádná zásluha. Úctu může mít mladý člověk pouze k bohatému stáří. Nad zaslepeností a nedostatkem sebe-kritiky starších lidí pociťuje pouze soustrast a „nemá to srdce“, aby jim ublížil. Raději odejde jinam nebo se tiše, nenápadně začne učit (také jinde), aby za pár let sám nevzbuzoval lítost u mladší generace.

Chtějí se učit

Mladým lidem, kteří takto uvažují, můžeme opravdu věřit, že se chtějí poctivě učit. Jistě nejsou andělé, určitě nejsou dokonale kladné typy, vedle správných a zdravých názorů by přísný kritik v jejich poznámkách k problému soutěžení, dramaturgického výběru nebo k významu ochotnického divadla našel i řadu nejasných nebo překotných závěrů. Naštěstí si to uvědomují — a už proto podnikají cesty do Brna, kde každou sobotu a neděli tráví čas učením. Učením, z kterého nebudou mít žádný finanční zisk. Jsou mezi nimi středoškoláci i vysokoškoláci, najdete tu mladého inženýra, lékaře, vojáka, dojíždějí sem prostě lidé nejrozumnějšího povolání. Najdete tu lidi z Chocně, Prostějova, Kroměříže, Moravské Třebové. Z vesnic i měst. Mladé — i starší...

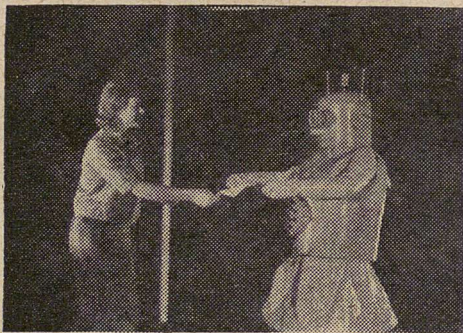
I starší. Tak — a už je to venku. Pořád jsme si povídali o mladých lidech, o vztahu mladého ochotníka ke starému ochotníkovi a v někom to snad zanechalo dojem, že brněnské studio se skládá z mládeže sotva škoře odrostlé. A najednou se nám tu objevují „starší“ členové studia. Kdo jsou tito starší a jak oni se podíleli na naší debatě? Necítili se snad sami nějak dotčeni?

Mladé ochotnické soubory

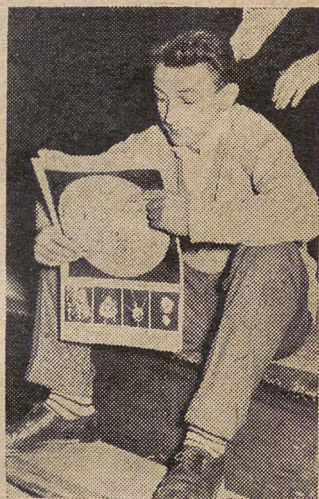
Kdybychom si vzali členskou kartotéku ochotnického studia v Brně, zjistili bychom, že převládá věk mezi 20—22 lety. Několik benjamínků se pohybuje na hranici plnoletosti a zbytek jsou členové a členky nedávno nebo už dávno odrostlí věku svazáckému. Přesto však tvrdím, že je to dohromady kolektiv mladých lidí. Právě tak, jako jsem ochotna prohlásit totéž o mnoha a mnoha ochotnických souborech, kde třeba jen malé procento členů může prokázat fyzické mládí. Důležité je umět mladá myslet. Pod tímto zorným úhlem může být velice starý třeba třicátník, zatímco šedesátiletý člověk je plný mladé energie.

Začli jsme otázkou „jáčí jsou mladí ochotníci“. Nedobrali jsme se k definici, protože to ani není možné. Poznali jsme ostatně podrobnější názory a postoj jenom několika mladých ochotníků, kteří se scházejí v Brně. Nechceme generalizovat, nechceme dělat velkorysé závěry. Ale jednu věc si snad můžeme dovolit bez rozpaků tvrdit: mladí ochotníci, bez ohledu na datum v křestním listě, se vyznačují skromností, snahou po sebevzdělání, úctou a pochopením pro všechny spolupracovníky v kolektivu, ať jsou starší nebo mladší než oni sami. V tom je tajemství úspěchů všech souborů, kde vedle sebe úspěšně pracují příslušníci nejmladší i nejstarší generace. Někde to ještě pokulhává, někde to ještě vázne. Myslím však, že nemusíme zoufale lomit rukama ani tehdy, budeme-li do všech důsledků promýšlet perspektivy některých členů brněnského studia, kteří nevědí, jak by pomohli vlastnímu souboru tím, co se ve studiu naučí. Zatím se vzdělávají tajně. Ale ono to stejně jednou vyplave na povrch. Už sama skutečnost, že existují studia pro ochotníky, je prvním signálem neodvratného konce ochotníků, myslících postaru.

Co myslíš, vážený čtenáři, jsi mladý ochotník? Dr. OLGA LHOTOVÁ

Soubory

Takhle žijeme v našem turnovském estrádním souboru. Tak vypadají naše zkoušky, naše vystoupení, naše zájezdy — práce i zábava. Pěkně si zalýžovat — to přece také patří k věci

rybníka ČILI O životě kolektivní mládeže

Všechno se začínalo dopisem. Rozruch vzbudilo psaní z pardubické dvanáctiletky, z ulice Slovenského povstání. Máme taky dramatický kroužek a chtěli jsme si zajet na studijní zájezd do Prahy. Pak jsme ale v krajské Pochodni četli o vašem estrádním souboru ČSM, o umístění v ústředním kole STM. Pracujete v podobných podmínkách jako my. A tak si myslíme, že by bylo lépe, kdybychom mohli přijet do Turnova...

To pondělí zasedal souborový štáb dle než obvykle. Promýšleli jsme dopředu každý detail setkání, na které jsme se těšili.

Pětačtyřicet chlapců a děvčat přešlapuje netrpělivě na peróně turnovského nádraží. Konečně vlak, rojí se cestující. Jak se najdeme?

„Vidíte, tamhle!“ — „Perníková srdcel!“

Hlouček z Pardubic, vedený učitelkou Blaženou Seifertovou, se šikuje k pozdravnému popěvku, který si sami cestou složili. Vítám je srdečně za soubor, tiskneme si ruce. Za nádražím čeká autobus. Chceme pustit hosty k oknům, ale chlapci odmítají: „Kdepak, napřed ať sedají děvčata!“ „Vida je, rytíře, to u nás vždycky nebývá,“ říká sousedce kterási z našich dívek. Míříme k osvětlovému domu.

Na řeči si mladí nepotrpí. Vláda seznamuje hosty docela krátce s programem dne, a už je zve Hanka k malému občerstvení, které připravila s děvčaty. Náladu se rozechřívá v prvních srdečných rozhovorech. Pak zasedáme do hlediště. Hosté nám předvedou svůj malý soutěžní pořad, nazvaný Večer na brigádě. Dovídáme se, že byli druží v krajském kole STM. Jsou prostí, hrají s chutí a mají nejdělejší publikum. S diskusí ale zatím mespěcháme. Je plánována na zítřek.

Zpíváme jim na oplátku své souborové písničky, které nám zůstaly v upomínku na účast v ústředních kolech: Brněnská, Nitranská, Pražská.

... má na chvíli
i nebe modrou košili,
to nám postačí,
jen ať se nemračí.

Liduška spravuje náš souborový klub. A je tedy ráda na ní, aby vyběhla k jeho návštěvě.

„No ne, tohle bychom potřebovali! Jak jste k tomu přišli?“
„To nám loni pomohl národní výbor. Přenechal souboru starší zrušený krámský s dvěma místnostmi. V téhle první se scházíme k poradám, máme tu drobnější zkoušky, které nevyžadují jeviště. A tady vzađu, to je skladisti a zároveň i dílna.“

„A co vás stálo celé zařízení?“

„Mnoho ne. Většinou jsme si pořídili svépomocí, brigádnicky. Natřalo se, malovalo, zdobilo. Bylo s tím dost práce, ale taky zábavy. Ledacos nám daly škola, MNV nebo osvětový

dům, zbytek jsme postupně dokupovali ze souborových úspor.“

V malých prostorách se svými hosty se trochu tísníme, ale jsme rádi, že je máme „doma“.

Dáša využívá zájmu a seznamuje hosty s naší administrativou, souborovým archívem, který si vedeme co možná svědomitě a který umožnil uskutěnit nejdnu výstavku.

Jitka zalistovala fotoalby, o která se stará, Ljuba přináší album článků, novinových a časopiseckých výstřižků, jak se nám nahromadily za pět let společné práce. Chlapci jsou zvědaví na stránku technickou. V tom jim ochotně vyhoví naši osvětlovači, bráškové Ivan a Mirek, s nimi Pavel D., který je ve svém živlu, jde-li o slaboproudou elektrotechniku, a Pavel S., který zasvěcuje do tajů stavění scény.

„Tak vy se vlastně v souboru staráte každý o něco!“, všímá si soudružka učitelka. „U nás to mecháváte moc na mně!“ — „To je fakt,“ přiznávají její souborníci. A brzy je pak zaslechneš v úvahách o tom, kdo by si co mohl vzít na starost.

Zbýval čas ještě na návštěvu školy. Provedli jsme jí své nové přátele od suterénu doslova až po střechnu, z které je krásný rozhled po Českém ráji.

„Pak se vám tady nemá pracovat, když je tu kolem pořád nač se dívat.“

— „U nás je nejvyšší bod v okolí komín od lokomotivy!“ smějí se návštěvníci. Ale láteří jen tak na oko. To víte, že na své Pardubice nedají jinak dopustit.

Na rozloučenou s dvamáctiletkou předčítá Janka z našeho Estrádního večerníku svou malou humorku, jak to vypadalo v učitelské knihovně, když ještě nebyl klub. Kulisy a rekvizity museli jsme všelijak důmyslně přelézat a poslední slovo o zkouškách mývaly soudružky uklízečky. Starší i nová čísla ormigovaného časopisu jdou z ruky do ruky a budí živý zájem. To se ví, že jezdí zadní stránka souborového humoru. Však ani u nás se jinak nečte. Teprve pak se vracejí k druhým článkům, ba dokonce i k úvodníkům. Pět až šestistránkový časopis má pěknou grafickou úpravu.

„Soudružko, to si taky zavědem!“ — „Jak si to často vydáváte?“

Karel, který vede redakci, informuje. Dříve to býval čtrnáctideník, teď měsíčník. Je to náš dobrý druh. Tu veselý, tu zase kousavý a kritický, podle toho, kam právě článkem míří. Mimo to vydáváme v poslední době po každém vystoupení zvláštní Kritický bulletin, který jen stroze hodnotí a glosuje klady i nedostatky zájezdu. — „Je nás dnes v souboru kolem padesáti, a tak je důležité mít kontakt — i s těmi, co už mají po maturitě a dále s námi pracují. A plenárka, ta na všechno nestačí, když může být jen jednou do měsíce.“

Mezitím Kája Kříž, který řídí dopravu, přichází ze zprávou, že před klubem čeká autobus. Jede se, nasedat!

Zpíváme jako jindy po celou cestu při kytáře a harmonice, ale je to dnes trochu rozklížené, protože se víc diskutuje než zpívá. Jedeme do Libštátu. Malý městys blízko Lomnice. Předem jsme už, jak to děláme vždycky,

vě a nepovrhně a v panoptiku — to zrovna žije s námi. Závěrečnou písničku jsme taky v Libštátě museli opakovat. Čtyřicet mladých, madšených lidí na scéně, to se lidem často nechce po programu vstávat...

Scházím se s Pardubickými k improvizované besedě.

„Koukejte, teď právě probíhá druhé představení,“ všímá

V zákulisí při estrádní revui Plnou parou. Právě vyšlo nové číslo Estrádního večerníku

vyslali do obce průzkumníky a s sebou vezeme teď hotové libštátské panoptikální okénko, které je nepostradatelnou složkou kabaretu. Karel řídí stavbu scény, Ivan nasvécuje. U klavíru se rozezpívávají zpěváci, v druhém rohu dotahuje Vláda poslední šroubky v režii panoptika. Liduška, která vedla průzkum, odvádí naše hosty na procházku obcí. Seznamuje je s nedostatkem, na něž si stěžovali funkcionáři i občané. Budou tak večer lépe rozumět satirickým narážkám.

„Kdo vám to píše do panoptika?“ — „Máme při souboru malý studentský kroužek začínajících autorů. I to je věc několika lidí...“

V Libštátě jsme vystupovali po prvé. Dik dobré propagaci, v níž ochotně pomohly osvětová beseda i Svaz přátel, naplnil se sál do posledního místa. I v ochoze stáli diváci. Vzpomněl jsem si na předpremiéru satirického kabaretu Kouzla nejsou čáry, kterou jsme už tradičně spojili s diskusí. „Víte, mně se to opravdu líbí,“ říkal nám tenkrát jeden osvětový pracovník, „ale jestli s tímhle chcete jet na vesnici... To víte, lidem jde hlavně o zábavu!“ A zatím už dobrá dvacítká venkovských repríz ukázala, že nám divák rozumí, reaguje ži-

si soudružka vedoucí. Líbí se jí, že rozebírání a úklid scény nejsou záležitostí dvou tří pověřených jedinců. Celý soubor se v té chvíli podobá orchestru bez dirigenta. Rojí se to po scéně jako v mraveništi, kde každý zhruba ví, co a kam odnést a složit, co udělat. (Však to Kája s Láďou zajišťovali zvláštním rozpisem, který jim dal sice hodně přemýšlení, ale který se brzy vžil.) Za několik minut je scéna volná. Ještě se mete v šatnách, v zákulisí. Musíme je odvést v dobrém pořádku. To je tak. Když sami kritizujeme kolem sebe kdejaký nepořádek, ať už v plném nebo přeneseném smyslu slova, musíme být nároční taky na sebe, kritičtí i k sobě. Jinak lidé scénickému projevu nevěří a při první příležitosti nám to někdo vrátí. Měli jsme s tím jednou zkušenost, která nám dala lekci jak se patří. Ale nevádí. To zase vychovává nás.

„Podívejte, jak to ti Turnováci upekli!“ Soudružka učitelka mává papírem, který mi při hledání programu vypadal z kapsy a kterého se nenápadně zmocnila. „Koukejte se, jak to mají všechno naplánované! Tuhle, vidíte, uvítání na nádraží — vedoucí souboru, prohlídka klubu — Lída V., že tu mají taky... To se ví, tuhle: beseda

s Pardubickými po představení během bourání scény!"

Co se dá dělat. Už je to vyzrazeno, že nejsme žádní velcí improvizátoři a že si raději všechno předem projednáme a promyslíme. Však se proto schází devítičlenné souborové vedení pravidelně každé pondělí a připravujeme plán týdne. Zveřejňuje se na nástěnce a každý člen souboru už je zvyklý před odchodem ze školy zastavit se před ní, co je nového.

Vracíme se domů, provází nás věrná písnička. Naše „dětí“ si rozebraly Pardubické k sobě na nocleh. A ráno — přesně v devět — na shledanou!

...

Vyjeli jsme si — byla krásná medvěde — nejprve na Trosky, pak sjeli dolů k rybníku Nebáku a po společném krátkém vykoupaní rozložili jsme se v zeleném trávníku. Našli jsme zákoutí, přírodní amfiteátr, pod známou siluetou Baby a Panny. Láda Rybišar, nadšený divadelník a režisér kabaretu Kouzla nejsou čáry, ujal se řízení diskuse. Rozběhla se bez obligátní trapné pauzy: My — co se nám

líbilo i nelíbilo na představení Pardubických, ti zase oplátkou o našem pořadu. Byla to živá, plodná beseda, z níž nás vyrušil až řidič autobusu... Vždyť jsme museli stihnout vlak k Pardubicím. — Z té rozpravy by měli radost ti, kdo dost nevěří v mladou generaci.

Byli jsme překvapení tím, že Pardubičtí dokázali do svého kolektivu zapojit i několik dělnických chlapců — učňů ze závodu, kde pracují. Svým chováním i svými názory získali si nás cele.

„Jestli pak jste taky kamarádi i mimo představení,“ ptá se nás jeden z nich. A druhý dodává: „Připravujete společně i nějaké zábavné akce?“ Odpovídají zase sami členové: o výletech, zájezdech, na nichž spojujeme příjemné s užitečným, o návštěvách divadel. O společných souborových silvestrech bez sklenky vína, ale zato s pěkným programem.

„A co děláte, když vám někdo nějak vybočuje z řady, když neplní souborové úkoly?“ — „To musí pomoci kritika. Kdysi jsme odjížděli tradičně o půl hodiny pozdě. Už jsme se sami

klamali a říkali si odjezd o půl hodiny dopředu. A byla to pro všechny zbytečná ztráta času. Stačilo několikrát ujet přesně, stačilo znamenat zpožděné příchody — a když ses zpozdl třeba jen o dvě minuty, i kdybys byl členem vedení, půjdeš druhý den bourat scénu. Kdybys nešel, shodil bys dobrou věc. A tak jsme teď opravdu přesní na minutu a všichni si to chválíme. Když se nám něco nezdá, říkáme to lidem do očí. Nejdříve individuálně, pak před sbírem, před plénem. Pomáhá nám náš Večerník, nástěnka. Po každém větším zájezdu vyjde Křtitický bulletin. A tak si nakonec na kázeň nemůžeme stěžovat.“

„Když bylo ústřední kolo STM v Praze,“ vzpomíná pro ilustraci Kája, „pracoval vedoucí souboru po celý týden v jedné z porot. My jsme byli ubytováni na dvou místech — dívky zvlášť, chlapci zvlášť, a přece nám to klapalo, kázeň byla dobrá.“

„A dokážete při tom taky studovat?“

Dívám se po dvou, po třech členech, s nimiž jsme vedli o této otázce častěji diskuse.

Studovat, to je úkol číslo jedna. Kdybychom ten neplnili, ztrácela by naše činnost smysl. Neobstáli bychom před rodiči, učiteli, ani před sebou. „Víte, tu a tam se objeví zakolísání. Ale pohorší se v prospěchu znamená ztratit možnost pracovat se souborem. A tak právě pro lásku k společné věci se i takový výkyv musí překonat. V krajním případě i za cenu dočasné „studijní dovolené“. Ale to už je to poslední. Kromě úzké skupiny členů štábu, která musí velmi uvážene hospodařit s časem, můžeme lidi v práci střídát. Vždyť je nás víc než padesát!“

Co bychom ještě vyprávěli o našem hezkém setkání. Těžko říci, existuje-li účinnější způsob školení. Tenhle bere zároveň i za srdce. Na naše vystoupení v Hradci Králové a také v Turnově [na předpremiéru Domu z písku, který jsme „postavili“ přes prázdniny a jako vždy spojili s diskusí] přijeli za námi znovu zástupci Pardubických. A na podzim máme my k nim přijet na dva dny. Bude to jako druhý díl.

JAROMÍR HORÁČEK

50 LET OCHOTNICKÉ PRÁCE FRANTIŠKA CMÍRALA

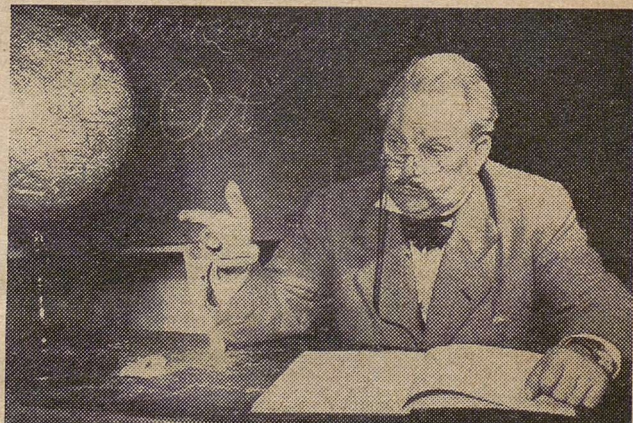
V říjnu minulého roku se dožil pětadesátky — horník svým povoláním a pokorný dělník ochotnického umění. Rodák z Pavlíkova u Rakovníka odchází v dětském věku s rodiči do Souše u Mostu. Už ve škole projevuje sklon ke kumštu a dostává první divadelní funkci: rozepisuje role. Ve čtrnácti letech vidí poprvé opravdové divadlo, které mu učarovalo. Touha dostat se do společnosti herců byla tak lákavá, nová a vzrušující, že ani výprask, který následoval, nezničil rodící se touhu po jevišti. V téměř roce se splňuje jeho sen a hraje svou první roli — ve Spanilé Savoiance. Úlohu prý znal z paměti již na první zkoušce a na každé zkoušce byl první. Hrál se a byla to krása veliká, i potlesk na otevřené scéně byl — jenže je sporné, zda platil hereckému výkonu nebo stržení celé zadní tekorce

překrásně malovaných hor. Vedle potlesku a smíchu diváků ho odměnil ještě režisérův pohled. Mladý adept Thálie přenešastně zaplakal, ale za seté sémě lásky k divadlu klíčilo dál a František roznáší plakáty, čísluje židle, obstarává rekvizity, maluje kulisy, hraje...

Pro ochotnické divadlo jej v šestnácti letech zachraňuje — mamčin pláč. Ten totiž zabránil jeho cestě k divadelní společnosti. Vyučil se keramickému malířství (mnohé ze soušských i rakovnických kulis svědčí o jeho malířských schopnostech, které také přispěly jeho umění maskérskému), ale zaměstnání v oboru nenašel, stal se horníkem. Brzy snad na celém českém severu nebylo kulturního pracovníka, který by neznal „Frantu, dělníka ze Souše“, jak se rád představoval při svém putování za ochotnickým

divadlem. Prostý horník, ale všestranný divadelník řídí v Souši a okolí všechna česká představení. Chodit po čtyři roky téměř denně půldruhé hodiny na zkoušky do Ervěnic — to nebyla pro něho žádná potíž. Touha po jevišti, ale i po tom, pomoci dobré věci, jej hnala všemi směry. V Souši zakládá Dramatickou ochotnickou jednotu Tyl, jejímž je dnes čestným členem, byl spoluzakladatelem Ladeckého okrsku ÚMDOČ, nespokojuje se jen prací organizátorskou a hereckou, stává se svědomitým režisérem, pořádá divadelní výstavy, přednáší o divadle, píše divadelní hry (např. svého času hodně hrané Stíny války nebo Pod Krušnými horami), přemýšlí, jak dát českému severu vlastní, svérázný typ hraničářského divadla.

Rakovnický Tyl udržoval se soušskými ochotníky právě Cmíralovou zá-

František Cmíral v roli Kapičky ze Štolbovy veselohry Na letním bytě. Foto Liebscher • Bočila v komedii Dundo Maroje. Foto Koubek • Profesor Matej Butnar ze hry Stoenescu-Sava Šestka z mravů. Foto Koubek

sluhou dobré styky již od r. 1927 a proto také v okupaci obrací Franta své kroky do rodného kraje. Přátelé mu pomáhají vyřešit otázku nového zaměstnání, ale sám je brzy mění. Starý havíř nemohl zapomenout na své černé řemeslo a zakotvuje na dole Jiří. Pro rakovnické ochotníky znamenal jeho příchod velkou posilu. Sledovat jej, s jakou láskou a vážností přistupuje ke každé roli, jak se s ní sžívá, to je opravdovou radostí i vzorem pro každého ochotníka. Defilé jeho postav tvoří přes 350 rolí, velkých i malých. Každé dal celé své srdce i duši, všechnu lásku a poctivost nadšeného ochotníka. V Souši nezapomínají na jeho Lakomce, Habršperka, Lízala, Vocilku, Pištoru, Sadílka..., v Rakovníku vzpomínáme jeho Klubka, rytíře Tobiáše Říhala, Kláska, Kalafuny, Švejka, Kroutila, Perčichina, Bobčinského...

A jako výborného společníka a opravdového soudruha, kdo by ho neznal! Těch večírků, při nichž nikdy nechýběl a jimž vždy dovedl dát zdravý humor, který dodnes rozesává kolem sebe z touhy vidět jen šťastné a veselé tváře. To je náš František Círal, ochotnický herec a režisér, který se několikrát dostal do Hronova a několikrát byl vyznamenán ochotnickými poctami, ale který hlavně za padesát let ochotnické práce dal hodně dobrého lidem. *Karel Lukeš*

Fr. Círal v roli Otecka a Jiří Brož jako Julius Fučík ve hře Vladimíra Semráda Nejlepší synové a dcery. Foto Koubek

Milý Františku,

posílám také — i když pozdě — své blahopřání a dík. Já už jsem z té mladší ochotnické generace a teprve jsem zakopával o první kulisu, když Ty už jsi vytvářel shakespeareovské postavy. Začal jsem jezdit do Rakovníka, když Ty už jsi hrál Perčichina v Měštácích, hrál... a jak hrál! Nevěděl jsem o Tobě tenkrát nic a řekl jsem si pro sebe: jak je to možné, že tenhle člověk, tenhle osobitý, vyzrálý herecký talent, tenhle komediant každým nervem, tenhle ukázněný umělec, který neudělá zbytečného pohybu a má svou roli pro-

myšlenou a procítěnou do posledního detailu — jak je to možné, že není známým profesionálním hercem? A vedle údivu jsem ještě něco pocítil: strašnou radost, že také my, ochotníci, máme mezi sebou vyzrálé herecké talenty.

Potom jsem Tě poznal osobně a proto vím, že mi teď nadáváš, proč ten dopis tisknu a neposílám Ti jej jen tak soukromě. To máš tak, Františku. V dnešním čísle otiskujeme také úvahu, jací jsou mladí ochotníci. A já bych jim chtěl na Tvém příkladu uká-

zat, jací jsou alespoň někteří starší ochotníci. (Za to „starší“ se nezlob, já chtěl napsat jen „starší“.) Že jsou mezi nimi lidé, kteří ideálu dobrého, společensky platného a hodnotného ochotnického divadla v nejlepším slova smyslu zasvětili svůj život, že uměli zpolýkat trpkosti, potíže, překážky, že nečekali, až jim kdosi připraví podmínky pro práci, ale sami je vytvářeli.

Já jsem poznal také „staré“ ochotníky, které nemám rád, nenávidím jejich malichernost, ješitnost, nepřístupnost ke kritice, neochotu učit se něčemu novému, nechť uznat, že vývoj se nezařadil jejich divadelními úspěchy před třiceti lety. Ale Tys byl vlastně jeden z prvních „starých“ ochotníků, který mne naučil, že ne všichni jsou takoví. Tvůj příklad mne vedl, když jsem později učil nejmladší ochotníky vážit si toho obrovského vkladu nadšení a zkušeností, vkladu, který jste vy starší dali našemu hnutí.

Slyším, že nám postonáváš, Františku. To mi nedělej! Až přijedu do Rakovníka — kábych Tě neviděl na prknech nebo alespoň před divadlem, věř mi, že bych se otočil a jel zpátky, protože bych si řekl, že se šofér spletl a nedovezl mne do Rakovníka.

Tvůj Jiří Beneš

DÁT NOVÝ OBSAH AGITAČNÍ PRÁCI

— to byl cíl, který vedl západočeskou Krajskou odborovou radu k vypsání soutěže pro umělecké agitační skupiny. Mnoho jich pracovalo a mnohým z nich chybělo právě to, co chceme a potřebujeme od agitace. Aby totiž byla živá, úderná, aby hovořila bezprostředně k dnešku.

SPLNILA SOUTĚŽ SVŮJ ÚČEL?

Otázka je trochu předčasná. Dát na ni plnou odpověď bude možno až tehdy, splní-li skupiny to, co se od nich především očekává: že se totiž budou o dění kolem sebe zajímat soustavně, že nebudou svá vystoupení připravovat pro soutěž, ale proto, aby ve svém okolí pomáhaly at už popularizací toho, co zasluží pochvalu, nebo kritikou špatného. Aby prostě pomáhaly novému, zdravému, aby probíjovávaly svěží myšlenky. Jsou příklady takové dobré práce. Kulturní úderka Přerovských Strojíren v Horním Slavkově má za sebou úspěšné diskusní vystoupení na odborářské schůzi ve svém závodě.

Ano, diskusní příspěvek! Ne snad že by se její členové jeden po druhém hlásili o slovo, ale diskusí bylo vystoupení skupiny s kritickým programem. A odezva? Vedoucí pracovníci už upustili od byrokratického přístupu v jednání a dokonce i obědy v závodní kuchyni se zlepšily!

Byly četné soubory, které nevystupovaly jen pro soutěžní komisi, ale které za sebou mají až pětadvacet akcí. Patří k nim agitka Přádelen česané příze v Nejdku, soubor Krašovan, době si vedli mladí i v Tostě v Aši.

V ČELE BYLI MLADÍ

Ano, mladí vedli. Sám charakter práce agitačních skupin v nich předurčuje místo mladým lidem. Mladé mají být i programy. Obstáti však mladí? Zdaleka ne všude na výbornou. Zvláště tam ne, kde v průběhu soutěže vznikaly nové skupiny. Pro příklad pojďme na Tachovsku. Už při vypisování soutěže vycházeli odboráři z dosavadních zkušeností a počítali např. s tím, že na Tachovsku, kde kulturní a osvětová práce neměla právě nejlepší podmínky, bude úspěchem, podaří-li se tu pro soutěž získat dvě agitační skupiny. Jenže ono jich soutěžilo dvacet! Ta dvacítko kolektivů navíc stojí rozhodně za zamyšlení. Je především výsledkem agilní práce komise kulturní a výchovné práce při tachov-

ské OOR, ale je také výsledkem obětavé snahy osvětových a kulturních pracovníků. Dvacet nových skupin se přece nezrodí jen tak, ze vzduchu. Skupiny vznikaly na školách, v závoděch i v zemědělství. Že neměly ve většině případů nijak vynikající úroveň, to není rozhodující. Hlavní je, že vznikly, že se v nich sdružili mladí lidé, kteří mají chuť i elán do práce.

SOUTĚŽÍ PRÁCE NEKONČÍ!

Nikdo nevypisuje žádnou soutěž pro soutěž. Nebylo tomu tak ani v plzeňském případě. Soutěž má být začátkem práce. Když se však nyní rozliší organizátoři po Tachovsku, setkávají se s něčím, co znepokojuje. Mnohé skupiny stagnují ve své práci, jiné se spokojují s jedním, dnes už starým programem — je prostě nebezpečí, že to hlavní, co soutěž na okrese přinesla, totiž skutečnost, že ke kulturní práci přilákala desítky mladých lidí, bude promarněno. A zde ve skutečnosti začíná práce i pro ty, kteří dávali k vzniku agitačních skupin popud, kteří stáli při jejich zrodu. Bude třeba neustále se o činnost agitek zajímat, seznamovat se s jejich potížemi, pomáhat při odstraňování překážek. To je nemalý úkol. Největší pomoc by se pak měla projevit v přípravě programu. Ne všude budou mladí lidé schopni psát si své programy sami. Bude mnoho bezradnosti, tápání. Snad by prospělo, kdyby organizátor soutěže, plzeňská KOR, zařídila rozmnožení textů nejspěšnějších skupin a dala je k dispozici všem souborům.

CO S TRADICÍ?

Západní Čechy mají oblasti, kde lidová tvořivost má bohatou tradici. Klatovsko a zvláště pak Chodsko. Tím víc překvapilo, že právě tyto okresy neobstály v soutěži se ctí. Počítalo se s tím, že na Klatovsku má předpoklad soutěžit 17 skupin a soutěžily tři, na Domažlicku z očekávaných sedmi jen dvě skupiny! A navíc programy někdy až příliš ulpívaly na tradicích. Tradice je hezká věc, ale co s ní, nemá-li co říci dnešku, nedovedeme-li z ní zdůraznit to, co je v ní pokrokové, z čeho lze vycházet. Každé umění musí být živé, musí mít bezprostřední vztah k otázkám dneška. Tak se o tom hovořilo i na závěrečných okresních a krajském semináři, jimiž soutěž vyvrcholila. Totiž na okresních seminářích, pokud se konaly. A to je také jedna ze zkušeností, které soutěž přinesla. Ne všude semináře dokázali odboráři organizovat. Je pochopitelné, že by to bylo zbytečné tam, kde soutěžily všeho všudy dvě skupiny, ale tam, kde byl zájem větší, měl se seminář stát logickým vyvrcholením soutěžního zápolení. Právě na něm se měly prohloubit zkušenosti skupin, určit další cesta.

První významné výsledky tu však jsou: v kraji soutěžilo 98 skupin, z nich sedmdesát nových, bylo hodně chuti do práce, hodně úspěchů. Byla nastoupena cesta k ozdravení v práci agitačních skupin, k aktualizaci jejich programů. A to byl hlavní smysl soutěže.

ROSTISLAV DOSTÁL

TÝDEN MLADÝCH POD KOKOŘÍNEM

Na začátku se většinou ani neznali. Přijeli — trochu nejistí a hodně zvědaví na to, co je očekává — do romantického údolíčka pod hradem Kokořínem, kde pro ně zorganizoval krajský výbor ČSM Středočeského kraje týdenní školení. Sjeli se sem mladí recitátoři, vedoucí dětských dramatických kroužků, členové divadelních svazáckých souborů i estrádních skupin z celého pražského kraje. Někteří z nich bylo sotva čtrnáct let a všechno, co se na školení dovidali, bylo pro ně nové a zajímavé, jiní už byli ostříleni v různých soutěžních kolech oblastních, okresních i krajských, ale spojovala je jedna věc — společná láska k divadlu, dychtivost dovědět se co nejvíc, chuť vyměnit si navzájem poznatky a zážitky z práce na jevišti i na recitačním pódiu. A tak nebylo divu, že z těch neznámých chlapců a děvčat se za několik dní vytvořil družný, veselý a pilný kolektiv, který se ochotně a rád podrobil řádu školy. Dopoledne byly vždycky přednášky: H. Fraňková, metodička domu osvěty, hovořila o dramaturgii malých forem, V. Doubek z KV ČSM o novém soutěžním řádu a významu STM v dovršování kulturní revoluce, E. Kocmanová z Čs. rozhlasu o divadle poezie a Z. Jisková z Čs. televize o dramaturgické práci v dětském a mládežnickém souboru. Zajímavým doplňkem přednášek byly besedy, z nichž nejvíc zaujal mladé posluchače rozhovor s Jiřím Benešem o jeho knize Studio mladých. Chlapci a děvčata, pro které je uplynulá světová válka bohudík dávnou a většinou nepoznanou minulostí, naslouchali s dychtivostí vzpomínkám z doby, kdy se za okupace těžce probíjelo studentské ochotnické divadlo, a zaspali autora knížky spoustou otázek, aby si ozřejmili smysl práce v mládežnickém souboru. Na besedách s redaktorem Orbi-

su J. Beránkem a redaktorkou Dilie V. Sedou byli zase účastníci školení informováni o edičních otázkách, dověděli se, kde mohou pro svoje soubory sehnat potřebné materiály i jak se vyznat aspoň v základních autorsko-právních problémech.

Účast na přednáškách však pracovní den zdaleka nekončil; recitátoři a mladí divadelníci se scházeli v zájmových kroužcích, aby si popovídali o všem, co se dověděli, ale aby si také řekli, jak to děláme my v Modřanech či Sedlčanech, kdy se nám co povedlo a kdy to zase byl jaksepatří „výbuch“. A že to chlapci a děvčata myslí s ochotnickým divadlem poctivě a do hloubky, o tom svědčí jejich vlastní úvahy a výroky v kroužcích a při diskusích. „Chce-li někdo dělat divadlo jen proto, aby se ukazoval,“ rozhorlil se při jedné besedě Petr Stejskal, vedoucí souboru závodního klubu rudných dolů v Sedlčanech, „ať se předvádí na módních přehlídkách — aspoň bude v souboru o jednoho zbytečného člověka méně.“ — „Copak soutěžíme v STM proto, abychom získali nějaké ceny?“, doplnila ho Milena Kolářová, šestnáctiletá studentka ekonomické školy z Rakovníka. „Soutěžíme přece proto, abychom ukázali, že máme o něco zájem, že něco dovedeme, a tím utlumili hlasy, které mluví o naší mládeži jen špatně.“

A že měla Milena pravdu, o tom jsme se přesvědčili nejen při práci na přednáškách a v kroužcích, ale i po večerech, kdy si chlapci a děvčata dovedli s chutí a vervou zazpívat, zatančit a utkat se v nejrůznějších hrách a soutěžích.

Samozřejmě, nebylo všechno bez kazu. Ukázalo se třeba, že některé okresní výbory ČSM ne dost uvážlivě vybíraly účastníky školení. Ale přesto školení opravdu splnilo svůj účel. —js-

NA OKRAJ HRONOVSKÉ SCÉNOGRAFIE

INŽ. ARCH. MIROSLAV KOUŘIL

IV.

Zavedení scénografie a jejího *soustavného* pěstění do divadel lidové umělecké tvorivosti předpokládá více, než pouhou kritiku a zamyšlení nad hronovskou scénografií. Nestačilo by jen kritizovat a mluvit o ní při slavnostních festivalech, u příležitosti, kdy se uvádějí *nejlepší inscenace krajů* — tedy při výjimečné příležitosti svého druhu. To nedává přesný obraz stavu vědní tvůrčí práce ochotnictva a nejednali bychom správně, kdybychom při této příležitosti nemluvili i o širších souvislostech.

Ochotnická scénografie začíná u stavby jeviště. V našem státě stavíme tři nová profesionální divadla (Brno, Gottwaldov, Realistické) a řadu jich projektujeme; to je však mizivě malý počet proti stovkám kulturních domů, které staví národní výbory nebo ROH. Zde všude se staví *divadelní* jeviště, nebo se tomu prostoru aspoň říká jeviště. Ochotnická scénografie má tedy počátek v těchto stavbách, protože ony určují její možnosti a úroveň, podle toho, zda byly vybudovány dobře či špatně. Panují tu někteří pověry, většinou plynoucí z nepřátelského názoru, podle něhož je profesionální kultuře nutno dát (aby se neřeklo, že se na kultuře šetrí!) potřebné vybavení, ale pro amatéry stačí přece prkna na sudech (no, vždyť je to náš Franta či Honza, tak jaképak je to umění, jen zábava to je!). Tak nějak se myslí i dnes, třeba sílí vědomí vznikající z kulturně politické linie strany, jež lidovému divadlu přisuzuje významnou úlohu politickovychovnou.

Jaké to jsou pověry? Především o výšce jeviště. Prý na ní nezáleží a jeviště lze vestavět do sálu o výšce 4–5 m; ano, musíme někdy *přechodně* připustit i toto řešení, je-li sál z minulosti hotov a není-li naděje na novou výstavbu v dohledné době.

Stavíme-li však *nový* kulturní dům, pak budujeme přiměřenou výšku provazistiště, aby jeviště sloužilo nejen práci ochotníků, ale též *zájezdům profesionálních umělců*. Nelze si přece představit sblížení kultury (tj. její úroveň především) města a vesnice tak, že se při vesnickém představení ošidí inscenace pod minimum toho, co je ve městě. Tedy šetření v tomto směru se nevyplatí, protože v dohledné budoucnosti se stejně projeví nutnost adaptace; ale co je to za stavbu, která při dokončení *provozně* nevyhovuje (vyhovuje jen nesprávným *ukazatelům*) a za pět let se musí upravovat?

Další pověra je nijak nezdůvodněná idea víceúčelového sálu, tj. sálu s rovnou podlahou, kde se hraje kino i divadlo a kde se též pořádají taneční zábavy. Škodlivost této pověry je v tom, že se prosazuje i v sálech o 600 sedadlech (abych uvedl i extrémisty). Není sporu o tom, že v sále pro 100 až 200, nejvýše 250 sedadel lze uskutečnit víceúčelovost; v takovém sále se bude promítat i normální formát filmu a lze vše vyřešit. Ovšem ve větším sále, tj. nad 250 sedadel, kde se bude promítat film na širokém plátně — a to je požadavek kulturní revoluce — to bude složitější především s viděním, které se musí řídit normami ČSN 735250-Divadla, ČSN 735251-Kina a ČSN 735252-Kulturní domy (vstupuje v platnost v roce 1962). *Dobré vidě-*

ní — to je kámen úrazu ve většině našich kulturních domů; jedna ze dvou podmínek socialistického kulturního shromaždiště — dobře vidět a slyšet — není splněna. Může se nad tím sice mávnout rukou a udělat usnesení, že to nevadí, ale tato závada tu stále bude. Myslím, že takto neodpovědně by se nemělo jednat, poněvadž se tím vytváří tendence, která křiví kulturní rozvoj a brzdí výchovu lidu.

Mnohokrát mi namítli projektanti, že lze stupňovitou podlahu (potřebnou pro zlepšení viditelnosti v tanečním sále s jevištěm) skládat a rozkládat. Reknete však sami, zda bude únosné každý týden složit a rozložit podlahu o rozloze asi 120 čtver. metrů, stupňovitou, do cca 50 cm výšky, a co to bude stát v provozu zařízení s 350–400 sedadly (pro takový případ platí naše čísla). Uvažujeme tedy dále, jak věc řešit.

Myslím, že z této situace je jen jediné východisko — nechat sál s více než 300 sedadly sloužit kinu se širokým plátnem, dále divadlu včetně estrád, činnosti veřejné (zasedání pléna národního výboru, jednání lidového soudu) a výchovným akcím masového charakteru (lze tak hovořit, protože těchto 300 sedadel postačí plně pro oblast, v níž je kulturní dům zřízen). Pro potřeby taneční zřídí *druhý sál* s pódiem, který poslouží i konferencím a naučným akcím. Zdánlivě tu propagují zdražení stavby, ale uvažte sami, co je lepší: těch 1000 m³ prostoru celkem levného, protože kromě přiměřeného stavebního vybavení nic speciálního nevyžaduje, anebo *trvalé náklady v provozu*, které nikdo zatím nevyščíl. Víme přesně, co stojí *stavba* kulturního domu, ale nikdo se nezabývá tím, co stojí *provoz*; jenže i tady musíme uplatňovat hospodárnost — a troufám si říci, že větší než při stavbě, třeba ve skutečnosti se myslí opačně.

Tedy prvním předpokladem soustavného pěstění scénografie je *dobře prostorově vyřešené jeviště*. Samozřejmě potřebujeme *minimální vybavení*, tj. oponu, portál a jevištní lávky, provazistiště, svítidla a zařízení pro regulaci scénického světla. Toto zařízení vyžaduje náklady, nedá se pořídit svépomocí a v současném stavu se na ně většinou nepočítá, bez něho však nemá jeviště cenu. Není-li možné vše provést najednou, doporučuji plánovat vybavení jeviště jako druhou etapu stavby. Investoři si ušetří horké chvíle, kdy se před otevřením domu zjistí, co vše chybí. Bude-li se reálně počítat v etapách, pak lze vymyslet i provizoria, která s malými náklady provoz kulturního domu umožní.

Oběma pověrám je nutné vyhlásit boj jako škodlivým přežitkům, které nejen brzdí rozvoj kultury, ale dokonce vedou k plýtvání prostředky. Jistě nechceme žádný luxus, ale — jak se říká — bez kol nejde jezdit.

Druhým předpokladem rozvoje scénografie v lidovém divadelnictví jsou lidé; někdo prostě musí scénografii vytvářet, a to nejen výtvarně, ale i technicky. Již slyším skeptické hlasy o velkých těžkostech a o tom, že to asi nepůjde. Nadhodil jsem již v minulé kapitole, jak řešit *výtvarný* problém scény, kde najít výtvarníky; myslím, že navržené „okres-

ní řešení“ by bylo únosné. Snad volit takovou cestu: Nastává živelný rozvoj scénografie, organizátoři ani sami nevědí, kde kdo je a co se vlastně dělá. Zorganizujeme v roce 1962 přehlídku scénických výtvarníků v krajích, z nichž nejlepší postoupí do přehlídky celostátní, získáme přehled o nejméně 120 lidech, kteří již tvoří, umělecky pracují. Všechny nebo část jich pak pozveme na školení scénografů, podobná těm, co byla v Martině a v Kutné Hoře; budou to asi 4 kursy a těmi položíme základ kvality ochotnické scénografie. Pak pro ně při každém Hronovu pořádejme výstavu, kterou by byli povinni oběsat, a hodnotíme. Hle, jednoduše a živě cesta, kterou jistě scénografové lidových divadel uvítají.

Mít výtvarníka však nestačí; nakreslený návrh ještě není scénická výprava — ta se musí realizovat pro jeviště. Oznámil jsem již, že Scénografická laborator pracuje na dotvoření dekorací stavebnice. Doufáme, že se podaří v roce 1962 prakticky ukázat, jak si věc představujeme — nově, bez pokojů a lešů, aby to vyhovělo tvůrčí práci ochotnictva. Pak ovšem i pro realizaci musí být řemeslníci uměleckořemeslné úrovně a ty si musí sobory, nejlépe opět v rámci okresu, najít; tedy organizátorská úloha pro metodické poradny a poradní sbory.

Mít výtvarníka a realizátory však ještě nestačí; musí být realizátoři jevištní. Nechci tu rozvíjet myšlenky o umělecko-technické čteti, která by měla stavěče, rekvizitáře a čalouníka — to je již ideální stav, k němuž se musí dojít vývojem. Chci upozornit na minimum. To je třeba *mistra osvětlovače*; existence jednoho, lépe dvou ochotníků *specializovaných* jen na práci se světly. Takoví „neviditelní“ herci, chcete-li „světelní“ režiséři představení — uvádění tak i na programu. Ti vypracují kompozici světél spolu s výtvarníkem a režisérem a prakticky ji provedou při představení. Scénické světlo je v soudobém a bude i v budoucím divadle velice důležitá věc, základní kámen inscenace. Jistě nelze ve rychle přeskočit, takoví lidé musí vyrůst a musí mít v budoucnu profesionální úroveň, tak jako ochotníci herci a režiséři již dnes tu a tam takové úrovně dosahují. Požadavek, aby ochotnictvo převzalo *důležitou práci* v kulturní revoluci, logicky vede k požadavku neustálého zvyšování kvality. Žijeme v takové době, která má náročnost neustále se zvyšující.

Proto závěrem je nutno říci slovo o sebevzdělání, o kulturní revoluci uvnitř ochotnictva. Velké úkoly mohou plnit jen *uvedomělí, vzdělaní lidé* s rozhledem v oboru své práce. Ochotník si bere větší úkol než řadový občan republiky: on chce nejen obstat s nejvyšším prospěchem ve své občanské profesi, ale odevzdat dobrou práci i jako divadelník. Proto se musí vzdělávat nejen obecně, ale i ve scénografii; proto by každý sobor směřující k vyššímu typu umělecké práce měl pro svého režiséra, výtvarníka, mistra osvětlovače a příp. další divadelní techniky odebírat sborník Acta Scenographica. Bude se všem zpočátku zdát těžky, bude to pro ně „velká věda“, ale tvůrčí práci a zkušenostní vyrostou a porozumí nakonec všemu; pak jim plně pomůže při pěstování scénografie v LUT.

Uzavírám poznámky na okraj scénografie XXXI. Jiráskova Hronova. Vím o těžkostech a nepředstavuji si, že je lze za rok překonat; je však možné hodně udělat do konce třetí pětiletky, pustíme-li se *soustavně* do práce a svedeme-li dosavadní živelnost, kde se část energie proplývá, do usměrňovaného řečiště. Nemyslím na výtvarné „recepty“ dávané občas v časopisech, ty málo prospívají; spíše myslím na školení, vzdělávání specialistů, a tím na růst skutečné scénografie divadel lidové umělecké tvorivosti, ideově a umělecky dosahující krásné úrovně, kterou má již herectví a režisérství v současné době.

Daňkova Svatba sňatkového podvodníka v provedení Městských divadel pražských. Na snímku M. Tůmy Hezoun, zvaný Dolfa-L. Lipský a Alžběta Klepšová-M. Rosůlková

NA CESTU OCHOTNICKÝM

REŽISÉRŮM

Svatby sňatkového podvodníka

Daňkova úsměvná veselohra Svatba sňatkového podvodníka byla po svém uvedení v pražském Divadle komedie přijata jak kritikou, tak obecně velmi příznivě. Dá se říci, že publikem dokonce bouřlivě. Pokud měla kritika k Daňkovi výhrady, vytýkala mu, že nejde o útočnou satiru, v jakou obvykle ústí kupříkladu komedie Blažkovy. Myslím, že tu došlo k určitému nedorozumění. Především musí totiž vědět, co chtěl vlastně napsat, sám autor. A ten na tuto otázku odpovídá jednoznačně: „Nechtěl jsem psát britkou satiru, ale úsměvnou, hřejivou, zkrátka humornou veselohru o lidech a lidičkách z pražského předměstí roku 1961. Až na nepatrné výjimky by si měl divák všechny postavy mé hry zamilovat.“

Je pochopitelné, že se musíme na komedii dívat autorovými očima. Všechny Daňkovy hry a filmové scénáře byly zcela jiného žánru. Byla to téměř vždy psychologická dramata s jednou ostře zaznívajícím myšlenkou; dá se téměř říci morality. A i když se ve Svatbě sňatkového podvodníka ocitá autor poprvé na půdě zcela jiného žánru, jedno si ponechává: jeho „nevážná komedie, zato s třemi akty“ není totiž konec konců ničím jiným, než opět moralitou.

Formou bujaré taškařice, tradičním názvem by se dalo téměř říci fraškou, se autor pokouší osvětit pojem poctivosti ze zorného úhlu naší dnešní socialistické společnosti. Říká, že pojem poctivosti by dnes již neměl být určen počtem delik-

tů na trestním rejstříku. Naše společnost je totiž ve svém vývoji dál a k tomu, abychom vůči ní necítili žádné dluhy, nám již rozhodně nestačí ona neposkvrněná čistota shora uvedených rubrik. Měřítkem poctivosti se stává pocit zodpovědnosti každého jednotlivce za celkový vývoj světa kolem nás.

To je hlavní myšlenková osa hry. Jaksi mimochodem se přitom stačíme také dovědět, že — řečeno slovy hlavního hrdiny — „v podmínkách socialismu“ dochází ve vývoji lidí ke značným změnám. Například lidé, kteří „v podmínkách kapitalismu“ byli nuceni žít — taktně řečeno — dobrodružným způsobem, nejsou již nuceni tato dobrodružství podnikat. Ba, že dochází ke groteskní situaci, kdy z někdejších „dobrodruhů“ se stávají řádní lidé a z bývalých „řádných a poctivých“ měšťáků — živly nanejvýš pochybné.

Hlavním a nejdůležitějším úkolem Daňkovy veselohry je a zůstane dát obecnstvu dvě hodiny srdečné a dobré zábavy. To není úkol malý a jak těžko se plní, vidíme na velice smutné bilanci současného stavu české veselohry. Myslím, že po této stránce je nutno vyslovit autorovi Svatby sňatkového podvodníka co nejvřelejší uznání.

Nyní již k jednotlivým postavám hry.

Hlavním hrdinou příběhu je Alois Klapáček vulgo Erno Chadima, třikrát trestaný sňatkový podvodník, nyní kvalifi-

kovaný seřizovač. Již v této stručné charakteristice je vlastně skryt celý životopis našeho hrdiny. Klapáček je role nesmírně náročná a „mít Klapáčka v souboru“ je prvním a nezbytným předpokladem k tomu, aby hra vůbec mohla být inscenována.

Náš příběh zastihuje hrdinu prakticky na konci jeho celkového vývoje. Divák nevidí jeho velkou životní proměnu v procesu změny, ale jen v jeho konečné, definitivní fázi. A přesto musí Klapáčkovy přeprané osudy před začátkem naší hry zcela jasně zaznamenat. Možnosti k tomu ve hře jsou. Křivka Klapáčkovy vývoje je totiž velmi obratně nahrazena desítkami situací, ve kterých se náš hrdina ocitá a které nám umožňují ho vidět vždy v jiném světle, vidět vždy nové stránky jeho charakteru, tak jak jej zformovala Klapáčková padesátka. Jde o jakousi rekonstrukci celého prošlého života pomocí stop, jež na hrdinovi zanechal.

Podívejme se na nejvýraznější rysy Klapáčkovy charakteru. Z řady zmínek v textu i z Klapáčkovy jednání můžeme usuzovat, že Lojza patřil k těm romantickým snílům první republiky, kteří, obrazně řečeno, chtěli, aby „jejich vlak houkal na Paříž“, ale on houkal nejdál do Mokropes, případně do Davle či na Jarov. Patřil k proletářské generaci první republiky, již nezbyvalo, než se vzrušovat virtuózně stříženými knírky Clark Gablea a Adolfa Menjou. Byl vždy v podstatě lumpen-poeta, který si žádnou lyriku nemohl dovolit. A když si ji přesto, byť sverázou, dovolil, tak to vždycky skončilo poznámkou pana inspektora Berana, aby si nezapomněl vzít s sebou do kriminálu teplé prádlo.

Kromě svého vpravdě poetického vztahu ke kouzelné linii ženských boků i (jak se dovídáme v dialogu s Ernem) téměř cudného obdivu k ženské duši byl Alois Klapáček jistojistě fikaný mládenec se značným přehledem přes to, co život obnáší, a kumpán, který určitě nikdy žádnou legraci nezkaží. Čilý, hbitý, pohotový, bystrý, vtipný, okouzující; padesátník s osobitým šarmem a přirozenou inteligencí, to je Alois Klapáček, jak ho poznáváme v naší hře. Při vši své obratnosti je to však člověk s jemnou, až křehkou duší; jedním slovem člověk dobrý.

Ano, být je Lojza na jevišti dohnán do sebekrkolonnějších situací, nikdy nesmí ztratit naše sympatie. To budiž základním aspektem při volbě hlavního představitele naší komedie. Nezapomeňme však také na skutečnost, že to musí být herec nejen mentálně, ale i fyzicky naprosto vyhovující, protože odehrát Klapáčka není skutečně maličkost. Mimo jiné je to dvě a čtvrt hodiny těžké a vysilující práce.

Klapáčkův syn Erno je v každém ohledu synem svého otce. Z několika letmých záběrů, jimiž je načrtnut jeho vztah k mladé slečně Andrštové, je patrné, že kdyby byl jeho život formován stejnými okolnostmi jako otcův, měl by zřejmě dostatek vlastností, které by mu umožnily pokračovat v rodinné tradici. Jazyk nadmíru pružný, mozkové závitky fungují střelbitě a přesně, z obou očí kouká rošťáctví, v každé situaci podle slov vlastního otce „jako ryba ve vodě“. Nesmírně důležitý je ovšem vzájemný vztah Klapáčka syna ke Klapáčkově otci a naopak. Je dán již tím, že Erno vlastně vůbec nepoznal svou matku a že Klapáček otec po celá léta byl i ve výchově svého syna nucen zastupovat úkony, náležející slabšímu pohlaví. Z obapolného vztahu těchto dvou musí vanout nesmírné lidské teplo a vzájemná láska nejen k dob-

rým vlastnostem, ale i k chybám toho druhého. Úzkost Klapáčka otce o řádný vývoj syna k absolutní poctivosti by měla být až dojemná; jeho zdrcení nad tím, že Erno krade nejen tulipány, ale dokonce i karafiáty a navíc „v podmínkách socialismu“, skutečně opravdové. Erno je ovšem doopravdy mládenec jaký má být a je již dávno poučen životními příběhy svého otce, aniž má o tom Klapáček senior tušení.

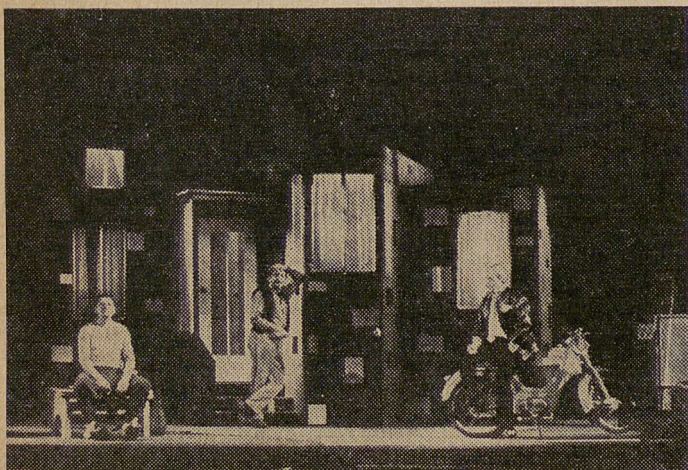
Hlavou rodiny Andrštovic, alespoň v kartotéčním slova smyslu, je otec Evžen Andršt. Evžen Andršt je pořádný, schopný, poctivý, inteligentní — zemědělský projektant. Pokouší se toto své povolání křížit se spisovatelstvím pod pečlivou kuratelou své ženy Magdy a značné potíže s tímto patrně předem ztraceným procesem spojené jsou vyličené v průběhu naší hry. Když k této překerní situaci připočteme ještě enormní potíže s výchovou dcery a dosti značný respekt k energické manželce, máme profil Evžena Andršta. Trošku nešťastný, ale z gruntu dobrý člověk, jehož životní chybou je, že místo na přísloví, jako kupříkladu „ševče, drž se svého kopýta“, dá spíše na rady své manželky. No a ty rady... Ale to jsme již u paní choti.

Paní Magda Andrštová má vlastně podobný osud jako její manžel, jenže na rozdíl od něho si je strůjem svého osudu sama. Vzdala se nepochybně úspěšné životní dráhy kvalifikované kadeřnice se značnou fantazií a světovým rozhledem ve prospěch literárního talentu svého muže. Problém je v tom, že tento talent je problematický a že problematická je i pozornost, kterou problému rozvíjení tohoto talentu věnuje paní Magda. Jinak je to ovšem žena, valící se životem jako lavina. Zásoby její životní energie i počet slov vyslovený za minutu jsou úctyhodné. Jakmile vstoupí na jeviště, vždy ho okamžitě ovládne. V její přítomnosti ustupuje do pozadí dokonce i Alois Klapáček, a to už něco znamená.

Paní Andrštová není ovšem špatný člověk. Většina jejích chyb pramení jen z přemíry životních sil a vůbec ze špatného smyslu pro jakoukoli míru. Při ztělesnění této postavy se naskytá nebezpečí přílišného zvýraznění vnějších vlastností paní Andrštové na úkor jejího vnitřního života. Dejme na to pozor, mohli bychom ochudit jednu z nejlépe napsaných postav hry.

Andrštovic ratolest Milena je mladá, veselá dívka, jak jich kolem sebe dnes vidíme hodně. Předpokládejme, že na francouzštinu, do radistického kroužku, Svazarmu i na košíkovou chodí občas i doopravdy. Problém Andrštovic rodiny dávno rozluštila a sledovala, že je neřešitelný. Klapáčkovici anály má pochopitelně rovněž prostudované. Ernu miluje přesně takovou láskou, jakou to dovoluje jejich šestnáct let. Je to chytré, svěží, optimistické a sympatické děvče. Já i Ernovi musíme přát, aby jim ty radovánky s tulipány i se šerfky vydržely alespoň na nejbližších šedesát let.

Dalším obyvatelům zlíčovské vilky je Vojtěch Šouflík, rovněž seřizovač a parták Aloise Klapáčka. Vojta Šouflík je přes svého boxerského koníčka přímo dobrota sama a od okamžiku, kdy se dozvíme, že je nešťastně zamilován do Ireny Věchtové, mu musíme držet všechny palce. Ve vztahu k druhému pohlaví nám představuje naprostý protipól hlavního hrdiny. V této oblasti, kterou suverénní a zkušený Klapáček tak brilantně ovládá, je Vojta přímo břídl. Ale pozor! I když staví autor našeho příslušníka pomocné dobrovolné stráže VB

Alois Klapáček (R. Deyl), Vojta Šouflík (J. Bek) a Evžen Andršt (M. Homola) ve hře O. Daňka Svatba snatkového podvodníka

Alois Klapáček — Rudolf Deyl a Kamila Šípková — Růžena Lysenkova z téže inscenace. Snímky M. Tůma

do těch nejméně smyšlených a nejkomičtějších situací, nesmí nám Vojta v jevištním ztvárnění vyjít jako hlupák. Abychom se tomu ubránili, úzkostlivě se držíme předpokladu, že Vojta ví o svých nedostatkách ve vztahu k ženám a že se dokáže i sám na sebe podívat s ironií.

Ve hře není řečeno, jak vyústí jeho láska k Ireně Věchtové. Vřele se přimlouvám za to, abychom předpovídali, že Irena pozná, kdo z obou nápadníků je cennější člověk. Pomůže nám to zvýraznit terčeta Vojta-Řepa-Irena ze třetího aktu. Kromě toho nám potom vyjde velmi logicky i Vojtov radikální zákrok v témže aktu, kdy si zjednává „na této zahradě“ naprostý pořádek a dokonce najde sílu rázně vykázat darebáčka Řepu. Vůbec by Vojta měl být veden celou hrou ve dvou plánech. Jednak jako neschopný, zakřiknutý člověk, pokud jde o projevení vlastních citů, a jednak jako velice odpovědný a i když dobrácky, tak svým způsobem rázný Tatrovák, který nepomáhá dobrovolně VB jen proto, že ho tam někdo přidělil. Nesmírně cenná je postava Vojty Šouflíka svým vztahem ke Klapáčkovi. Umožňuje nám totiž, být jen v několika málo replikách, nahlédnout do pracovního prostředí hlavního hrdiny naší hry.

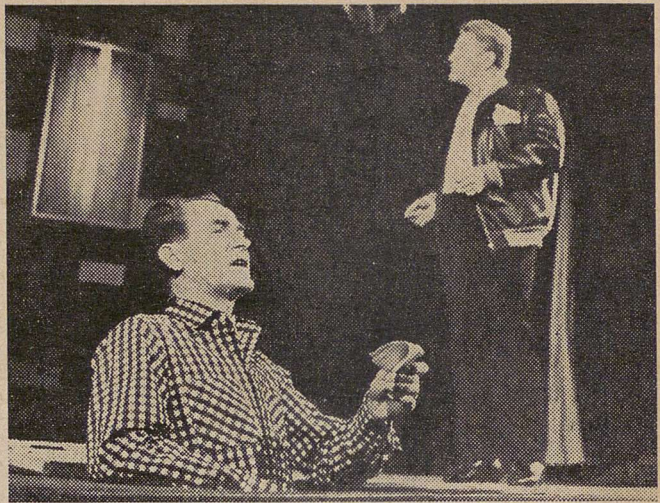
Vojtovým ideálem je Irena Věchtová, medvěďárka z Bílé labuti. Jako role je to rozhodně jeden z méně vděčných úkolů. O Ireně toho vlastně mnoho nevíme a nemáme ani velké možnosti se něčeho více domýšlet. Prodává v hračkářském oddělení Bílé labuti, ráda se hezky strojí, delší čas chodila s Řepou, pak se z neznámých důvodů rozešli. Řepa se patrně jí navzdory oženil, jeho nynější manželství mu nevyhovuje a tak jej Irena, byť se zlatým kroužkem na levém prsteníku, vzala na milost. Nemáme důvodů se domnívat, že by Irena byla přelétavá děvče a tak nám nezbyvá než věřit, že má Řepu doopravdy ráda. Vzhledem k jeho povahovým vlastnostem je to sice podivné, leč cesty lásky podivné bývají. Jedině bezelstným, čistým a až zaslepeným poměrem k Řepovi si lze vysvětlit absolutní Ireninu netečnost k Vojtovým pohledům z přízemí do prvního patra.

Bylo by záslužné, kdyby se nám podařilo aspoň na několika málo místech hry, která jsou k tomu vhodná, naznačit rostoucí Irenin zájem o Vojtu, vrcholící okamžikem, kdy jí Vojta dává půlmetrového medvěda. Tam by měla Irena pochopit, oč Šouflíkovi jde a co je to vlastně za člověka. — Ve vztahu ke Klapáčkovi nám Irena pomáhá dokumentovat vážnost a úctu, kterou Klapáček požívá ve svém okolí. Má ho ráda, naprosto mu důvěřuje a dokonce u něho hledá pomoc v těch nejintimnějších záležitostech.

Irenin milý Řepa patří k jedné ze dvou záporných postav naší hry. Je to individuum, nešťtící se vydírat na děvčeti, o němž ví, že ho má upřímně rádo, je neupřímný k vlastní manželce, zřejmě lže na všechny strany. Aby byl alespoň částečně zdůvodněn Irenin vztah k Řepovi, musí to být buď hezký nebo zajímavě vypadající typ muže s naprosto sympatickým a korektním vnějším vystupováním. Jeho skutečné vlastnosti držíme pod pokličkou jak nejdéle to půjde. Nejlépe až do třetího jednání. Jeho odhalení potom pomůže i ráznému přerodu Vojty Šouflíka.

Snad nejdědnější rolí Svatby sňatkového podvodníka je Dolf Hezoun. Dolf přichází na scénu sice až ve druhé polovině druhého jednání, ale je tak výrazně napsán a prochází tak vděčnými situacemi, že je vedle Klapáčka druhou nejplastičtější postavou hry. Ačkoliv je koktání na jevišti již značně zprofanovaným zdrojem veselí a i v Dolfově případě jím musíme šetřit jako se šafránem, má v naší hře logické a až dojmavě zdůvodnění. Dolf totiž toužil být celý život „sňatkovým“ a právě koktání jej odsoudilo do podstatně nižší kategorie pouhého „půdaře“. Ještě dnes mu to rozdírá nitro a celá jeho jevištní aféra s Alžbětou Klepšovou je vlastně jenom smutnou reminiscencí jeho mladických tužeb. — Postava Dolfy svádí k těm nejvnějškovějším výrazovým prostředkům. Právě proto bychom měli až úzkostlivě dbát, aby se nám nevytratilo jeho lidské, až pierotovské jádro.

Spolu s Dolfou „roztáčí“ jeviště v druhé polovině hry energická kartářka Alžběta Klepšová. Podobně jako u Dolfy musíme i zde přepětlivě vážit míru výrazových prostředků, aby nám Klepšová neskouzla do onoho diluviálního prototypu „komické staré“, který řádí na našich zejména operetních jevištích už nějakou tu stovku let. Alžběta Klepšová je v podstatě nešťastná stará žena, která už za svého mládí toužila po životním druhovi. Jak ubíhala léta, tak rostla, a jak se ve hře ukazuje, dodnes roste její touha. Tím je zdůvodněn její někdejší případ s Aloisem Klapáčkem. i verva, s jakou se

O. Daněk: Svatba sňatkového podvodníka. Na snímku M. Tůma z inscenace Městských divadel pražských Pan Fikrle (O. Šimánek) a Alois Klapáček (R. Deyl)

vrhá do náruče téměř všem mužským postavám na jevišti. Tato někdy až sveřepá snaha, neúměrná jejímu věku, je zdrojem její komiky na jevišti. Nezapomínejme, že vlastně tragikomiky!

S inspektorem Beranem nám musí zavanout na jeviště ovzduší první republiky. A pokud jde o policejní aparát, jehož byl inspektor Beran platnou složkou, je to vlastně jen s nepatrným odstínem dech Rakouska-Uherska. Inspektor Beran musí být klasickým prototypem onoho civilně uniformovaného úředního činitele (nemusel to být přece policista, mohl to být na příklad revizor) s černou buřinkou, tvrdým límecem, tmavými šaty, černým deštníkem a s plackou (ať již jakéhokoliv druhu) pod levou klopou saka. Z dob slávy mu zbylo nejen oblečení, ale i onen typický žoviálně brutální způsob vystupování a bodře zlá halasnost. Nové je na něm jen to, že všechny tyto typické znaky zůstaly vlastně pouhou vnější slupkou, pod níž se skrývá zstrašená, ušlapaná a v nové situaci se orientovat neschopná úřednická dušička. Dušička s nevelkou penzí (novou vládnoucí třídou milostivě udělovanou), která se snaží přivydělávat způsobem navlas se podobajícím praktikám, které kdysi sama co nejostřeji pronásledovala.

Scéna s pionýrkou na konci třetího jednání je natolik okopírovaná z filmových, televizních i rozhlasových reportáží, které všichni vidíme tak často, že není nutné se o ní více šířit. Je jasné, že se pionýrka celý svůj projev ke Klapáčkovi pečlivě naučila a i když jej bude číst z papírku, nic se nestane.

Poslední a zcela výjimečnou postavou naší hry je pan Fikrle, technikář, osvětlovač, rekvizitář, garderobiér, zvukař a vůbec vše, co si na něj ještě mimo text hry může režisér vymyslet. Po celý večer nám připomíná, že to, co vidíme, je divadlo a že se za to nestydíme. Charakteru může být zcela libovolného, ale zcela určitého. Rozhodně to však musí být osobnost. Nemáme-li ji, je možno celou tuto postavu ze hry vyškrtnout, i když to znamená určité ochuzení.

Jevištní výtvarné řešení Svatby sňatkového podvodníka je v podstatě velmi jednoduché. Vše, co potřebujeme, jsou čtyři okna (samozřejmě otvírací a s příslušnými malebnými světýlky pro večerní a noční scény) a jedny dveře do domu. Naturalistická věrnost je v tomto případě více na škodu nežli k užítku. Také barevně může být scéna řešena co nejpestřeji, jen když nepřekročíme příslušné zákony o barevné kompozici. Totéž platí i o kostýmech. Jejich deformaci však nelze doporučit, protože celá řada postav naší hry se již tak pohybuje na samých hranicích vnějškového pojetí a stylizací kostýmů bychom tuto slabinu jenom podtrhli. Nezapomeňme, že výtvarný celek, to je scéna i kostýmy, musí sumárně působit poeticky a lehce. Nesmíme tedy na jedné straně zatížit jeviště těžkopádnými stavbami, ale na druhé straně se musíme vystrídat i jakékoliv křiklavě laděné stylizace.

Nu, a teď již jenom zlomte vaz, plný sál a hodně repríz!

V. HUDEČEK

V krajském kabinetě osvětového domu byl porušen zdánlivý pracovní poklid. Sice „padla“ a podle všech pravidel kancelářské práce by měla nastoupit uklízečka, ale v Hradci nepracují podle těchto „pravidel“. Naopak, začíná tu neobvyklé živo. Stojí za to, abych čtenáře provedl několika místnostmi a trochu je zasvětil do tajů práce tohoto zařízení, o jehož účelnosti ještě před nedávem ve Východočeském kraji pokyvovali nedůvěřivě hlavou. Metodík pro divadlo už během dopoledne několikrát krátce telefonoval s dramaturgyní Divadla Vítězného února Jarmilou Drobnoú. (Prozradila mi, že to s Vavříčkou není k vydržení, že prostě volá tak dlouho, dokud nepřijme jeho návrhy na nové a nové formy pomoci profesionálů ochotníků.) Jarmila Drobná je přísnou „třídní“ hradeckého studia — a dnes je den, kdy se sjedou posluchači. Soudruh Vavříčka tedy kontroluje, zda je všechno připraveno. V této chvíli Jarmila Drobná na chvíli pustila z hlavy problémy svého divadla a láme si hlavu s námi v jedné frontě, jak všechny ty návrhy nejpraktičtější realizovat. Ale varují vás — ne abyste na ní chtěli, aby o tom obecně pohovořila na konferenci, nebo aby o tom napsala. Mnoho řeči nenadělá. Za ní a za hradecké divadlo mluví činy. Za ně mluví i průběh mnou popisovaných čtyřadvaceti hodin v Hradci.

O PŮL HODINY POZDĚJI

S Jarmilou Drobnoú přicházejí režiséři Divadla Vítězného února. Začíná seminář, na který přišlo do okresu neobvyklé pozvání: „Napište, kterou hru hodláte studovat a přijďte si o ní popovídat s odborníkem, profesionálním režisérem“. Bez dlouhých řečí a provalání, a nemýlím-li se — první konzultační středisko pro ochotnické režiséry je založeno. Nastal čas, kdy už nám nestačí jen setkání po premiéře s porotou, která jak se říká s křížkem po funuse mu vysvětlí, jak to mělo být a co by to potřebovalo. Než režisér přistoupí před soubor, má tu zaručenu odbornou radu. Sýčkové, nebojte se o svérázný rukopis ochotnického režiséra! Jde tu o výměnu názorů a možnost upřesnit si záměr inscenace, shrnout maximum zkušeností, dát si poradit. Tak tu

24 HODINY V HRADCI KRÁLOVÉ

s ochotníky rozebíral problémy inscenace Legendy o lásce režiséř Divadla Vítězného února František Bahník, Richard Mihula hru Třiminutový rozhovor, Pravoš Nebeský Kratochvilnou historii, Miloš Preininger Zákon zimního tábora, Jarmila Drobná Filosofskou historii a řadu dalších her. Nemýlím-li se, byla v sobotu 18. listopadu ve 13 hodin počata nová stránka historie metodické pomoci ochotnickým souborům. Zdá se, že zdravější než obecné kázání.

16 HODIN

V malém sálku se sešli posluchači divadelního studia ke společné přednášce s loutkáři. Na téma Umění a společnost hovoří k padesáti posluchačům redaktor časopisu Divadlo Jan Čísar. Přísná třídni zahajuje. Žádné oficiality. Jan zapaluje nepostradatelnou cigaretu, rázně vykročil na pochod třídou a kulometem slov vypálil do posluchačů. Zpomalil jen několikrát. V tu chvíli zapisují posluchači poučku do sešitů — a potom řady důkazů, dokladů, příkladů z inscenací, rozborů her a zajímavých postřehů. Ano, takhle se nejlépe střádají vědomosti. Věřte, že to provokuje koupit si zítra odborný časopis, knížku a zvednout předhozenou rukavici.

V 19 HOD UŽ ZASE ČEKÁ AVIE

Dnes se jede na představení pardubického divadla. Organizátoři studia vybírají představení, která jsou výzvou k diskusi. Někdy organizované, někdy (jako třeba dnes po Sartrových Vězních z Altony) vyvíjející k posezení nad sklenkou vína nebo u kávy. „Ne, po tomto představení nezádejte, abychom se hned vyjádřili. Chtělo by to vidět ještě jednou, čist, víc vědět...“, to si říkali hradečtí „studenti“.

NEDELE 19. LISTOPADU

Program začíná přesně v osm. Tady by neobstál nikdo z těch, kteří si v minulosti „profesionálně“ přišli osedět nějakou hodinu školení. Rudolf Máhrla by pěkně s takovým lenochem zacvičil. Poslu-

chači jsou rozděleni do skupin. Polovina poslouchá výklad režiséra Mihuly o přípravných pracích režiséra před zahájením studia hry. Ostatní jsou rozděleni do malých 4—6členných skupinek. Stanislav Zindulka a Jana Janovská vykládají, vlastně prakticky cvičí jevištní řeč a Rudolf Máhrla v tělocvičně se svou skupinou metá kotouly, cvičí uvolnění těla. A po hodinách se skupiny střídají. Na každého se tu dostane. Lenoch tady neobstojí. Ale i „docenti“ se zapotí.

V OSM začíná také program loutkářského studia. Čtenáři, promiň, i já jsem se za těch čtyřadvacet hodin důkladně v Hradci zapotil. Na podání svědectví z loutkářského školení jsem už nestačil.

V DEVĚT na druhém konci města se scházeli členové porot, kteří v letošním roce budou mít za úkol hovořit s agitačními soubory. Pravda, z pěti okresů nepřišli. Jejich škoda! Také zde se jde na úkol prakticky. A bez odborníků se to neobejde. Agitační skupina Kulturního domu ROH předvedla hodinové — mimochodem pozoruhodné — představení, zaměřené k problémům uzavření mírové smlouvy s Německem, po představení ve dvou skupinách si porotci vyměnili názory na představení, zhlédli film „Mladé rampy“, zachycující práci pražských kabaretních divadel, a s Ivanem Vyskočilem z Divadla Na zábradlí podiskutovali o představení i o širších otázkách vedení a posuzování agitačních souborů.

To všechno se dělo v Hradci Králové za 24 hodiny. Za každou z těch hodin se skrývá pěkný kus organizátorské práce. Ano, umějí si tu vymýšlet nové a nové cesty, jak pomáhat ochotnickým souborům. Dějají to důkladně. Jsou tu v profesionálním divadle lidé s podobnými vlastnostmi jako všude jinde. Jsou tu ochotníci takoví i makoví jako všude jinde. Ale něčím se asi přece jen liší pracovníci metodičtí (ať prominou ten název!). Neslyšel jsem je kňourat, naříkat. Moc toho nenamluví o plánech a úmyslech. Za ně mluví činy.

Jiří Valenta

ŽÁDNEJ NEVÍ, CO JSOU DOMAŽLICE...

Když jsme v první listopadové chumelenici vstupovali do starobylého podlouhlého domažlického náměstí u osvětového domu, skutečně jsme o tom mnoho nevěděli. Zůstali jsme týden, jezdili jsme po okrese, hovořili jsme s osvětáři, s členy souborů, s pracovníky závodních klubů, viděli jsme vystoupení, schůzky, jednání. A stále ze všech hovorů se jakoby rejfrén ozývalo: „Kdepak žádněj neví, co jsou Domažlice...“ A dozvídali jsme se, co všechno tu nejde, proč to nejde, že jsou tu těžkosti, jaké nemají nikde obdoby, že je tu špatná doprava, málo obyvatelstva, pohraničí, dosídlení, vojsko. „Kdepak, soudruzi, žádněj neví...“ A skutečně, jako by tu nešly ani ty nejjednodušší věci. „Kdepak, my jsme zemědělský okres, máme tu značnou religiozitu, národopisné tradice, to žádněj neví...“

Ano, v domažlickém okrese jsou velké problémy. V ochotnickém divadle chybí především okresní poradní sbor. Prý býval a do konce loňské sezóny se scházel.

Ale skládal se většinou ze staromilců a proto byl reorganizován. Po územní reorganizaci se vlivem připojení Horšovského Týna, nezátíženého tendencemi lokálpatriotickými a folkloristickými, podařilo zbavit repertóár převahy místní tematiky, dramatizací Baara, Psohlavců, pásem chodského folklóru. Horšovský Týn přinesl do nového okresu — zni to trochu neuvěřitelně, ale skutečně tomu tak je — ducha druhé poloviny dvacátého století. Kdepak, není to jednoduché — žádněj neví, co jsou Domažlice!

Bohužel však zatím málokdo uvažuje o tom, čím by mohly a měly být. A tak se sice podařilo likvidovat staromilský repertóár (v okresním měřítku, ne ještě všude!), podařilo se i sestavit okresní poradní sbor, ne však už uvést ho do chodu. Poradní sbor se od září ještě nesešel, ačkoli byl svolán každý měsíc. Proč vlastně? „Žádněj neví...“ Vlastně ano, víme to! Především proto, že v plánu nebyla náplň práce stanovená tak, aby se účastníci mohli sejmout, že těch několik hodin nevěnují ochotnickému divadlu zbůhdarma. Protože si svolávan ve všední den odpoledne, kdy lze těžko žádat od zaměstnaných lidí z Horšovského Týna, z Holýšova, Kolovče, Kádně, Klenčí, aby dojížděli do Domažlic. Protože okresní poradní sbor svolávala soudružka, která pracuje v Horšovském Týně a bydlí dokonce až v Plzni! Protože si metodík nechal celou organizaci vymknout z rukou. A konec konců

i proto, že za celý rok 1961 osvětový dům v Domažlicích nevyslal nikoho na žádnou z celostátních akcí. Domažličtí se tedy jen z tisku a ze zpravodajů ÚDLUT dozvídají, k jakým závěrům došli ochotníci v Jindřichově Hradci, na Jiráskově Hronově, co se řešilo na kutnohorské konferenci o klasice a o jakých problémech hovořily referáty na únorovém semináři v Praze a říjnovém v Příbrami. Nikdo z Domažlicka se nemohl na vlastní oči a uši přesvědčit, že poradní sbory v jiných okresech vsuktu ku fungují, že jsou hybnou silou ochotnického hnutí, nemohl se poradit o metodách práce poradního sboru, neslyšel, co se chystá, o čem se přemýšlí. A tolik práce by měl poradní sbor právě v Domažlicích! Treba probudit těch padesát souborů, které právě v okrese existují a v současné době spí! Získat řádnou evidenci těch asi čtrnácti, které pravidelně pracují. Zajistit pomoc osvětového domu okresnímu výboru ČSM při přípravě STM, sestavení porot, při náboru do soutěže. Organizovat okresní soutěž, jejímž vyvrcholením má být Rýzmburské léto. Informovat okresní odborovou radu o tom, které agitační skupiny skutečně pracují při závodních klubech a rudých koutcích. Pomáhat při soutěžích instruktážemi souborů. Zajistit řádný a systematický nábor do okresního školení. A ještě mnoho a mnoho dalších úkolů čeká na poradní sbor, až se skutečně ustaví. Toto všechno jsou jen úkoly základní.

Myslete snad, že v Domažlicích vůbec nejsou podmínky pro ustavení a zdárnou práci poradního sboru? Ale ano, i tady jsou! Je tu například soudruh Šaroch, který má být jeho předsedou. Přistěhoval se před nedávnem z Chebu, kde pracoval v okresním poradním sboru, a může tedy přenést zkušenosti. Má k tomu i chuť. Ani ta mnohokrát proklínaná doprava není horší, než v mnoha místech republiky. Pravda, jsou tu podmínky, které odlišují Domažlice od jiných oblastí. Například vojenské posádky jistě komplikují práci v souborech. Vojáci mají své povinnosti a nemohou vždy zaručit pravidelnou docházku do zkoušek. Zůstávají nejvýše dva roky a pak odcházejí. A co víc, mnozí z nich si odvádějí domů i děti, s nimiž se zde seznámili a oženili. Ano, to jsou překážky a komplikace. Ale je třeba si uvědomit, že cílem práce ochotnického souboru je především působení na ty, kdož jsou jeho členy, a že tedy zasvěcení celé řadky chlapců do divadelní práce je mnohem cennější, než vybudování velkého, pravidelně a často hrajícího souboru. V takových podmínkách více než kde jinde je třeba hledat nové formy práce, zařazovat do plánu pásma poezie, aktovky, agitky, využívat možnosti dvojího obsazení, soustřeďovat se na vnitřní výchovnou práci v souboru. Pak by ochotnický soubor v pohraniční obci plnil skutečně svůj úkol, byl pružným a přizpůsobivým tělesem a hlavně centrem kulturního života opomíjené oblasti.

Provozní podmínky jsou překvapivě dobré i v některých docela malých pohraničních obcích. Nemanice s 300 obyvateli mají nový kulturní dům pro 350 diváků. Obyvatelé České Kubice (po sloučení s třemi jinými obcemi je jich celkem 600) si stavějí ze starých budov pěkný kulturní dům s výborně vybaveným jevištěm. A předpoklady k dobré práci tu vytváří i práce těch několika souborů, které stále pracují. Třeba právě v České Kubici, kde si soubor připravil pěkný plán činnosti, kde je dobrá spolupráce s MNV, kde mají podporu svého zřizovatele, závodního výboru zotavovny „Krásnohorská“. Není pak divu, že za takových okolností jsou členové souboru ochotní docházet na zkoušky ze všech osad České Kubice — z Folmavy, Spálence i Nové Kubice. V domažlickém okrese jsou čtyři družstevní kluby. Jen jednomu — ve Lštění — však představenstvo JZD světilo celý kulturní fond, jak by tomu mělo být všude. Obnovují se některé rozpadlé soubory, například v Horšovském Týně. Buduje se Jednotný klub pracujících ve Kdyni, pracují soubory v Kolovči, v Pociňovicích, v Holýšově, v Babyloně. Je ustaven velký soubor v Domažlicích. Věřte, žádnéj neví, co jsou Domažlice! A nejméně si to uvědomují sami Domažličtí. Na každém kroku tu slyšíte stížnosti a nářky, že je málo lidí, že každý, kdo má schopnosti a chuť k práci, je zavalen funkcemi. Ale to přece není zvláštnost Domažlicka! To můžete pozorovat všude — v Jablonci jako v Dejvicích, na

Ostravsku jako v Jindřichově Hradci. To už tak bývá, že pracovní lidé nadělají víc práce než lenoši. Musí jim však někdo dát záruku, že jejich práce bude mít smysl a obsah. Ne, lidé tu nejsou horší než kde jinde, ani objektivní podmínky ne. Proč by nešlo v Domažlicích, co jde třeba v Chebu. Jenom je třeba radikálně začít, pustit se do práce, zatřepat okrese, který usíná.

Když srovnáváte třeba s Vrchlabskem, napadne vás, jakýpak je tu podstatný rozdíl v objektivních podmínkách! Je to také pohraniční oblast, také hornatá, také tu jsou dosidlenec, jinonárodní skupiny. A namísto komplikací s vojskem mají tam v některých oblastech obdobné problémy s rekreaty. A přesto tam v ochotnickém divadle všechno jen kvete — soubory, poradní sbory, instruktáže, soutěže, malé formy, spolupráce s národními výbory a společenskými organizacemi, s odborovými orgány! Jako by tu ještě žil zdravý duch podkrkonošských písmáků a zapadlých vlastenců, přerozený do socialistické podoby. A v Domažlicích jako byste na každém kroku cítili v podtextech filosofii oně mladé ženy, která si v domažlické písničce posteskla:

„Proto jsem se tak mladá vdávala,
abych dělat nemušila.
Muž mi koupil krávu,
já musím na trávu,
toho jsem se nenadila.“

Eva Machková

Z HODONÍNA

I v listopadových mrazících a mlhách je město živé, rušné a přátelské, tak jako celá jižní Morava. Také ochotnická práce, pokud člověk může za těch několik dnů posoudit, kypí životem. Vždyť 108 souborů v 70 obcích okresu, to není jen číslo, ale za tím je schována velká a úporná práce desítek a stovek ochotnických nadšenců a díků. A všechny tyto soubory hrály v sezóně 1960—1961 alespoň jednu hru, na okrese jsou i dvě stálá divadla poezie, v Hodoníně a v Kyjově, a v četných souborech pracují recitační skupiny. Jenom samostatných agitačních a estrádních skupin je na okrese víc než třicet. — Okresní poradní sbor pro divadlo, jehož členy jsou i předsedové oblast-

ních poradních sborů z Veselí a Kyjova, nemůže si zřejmě naříkat na nedostatek úkolů, stejně jako metodik pro divadlo v osvětovém domě.

V rámci okresní soutěže STM vydal osvětový dům spolu s poradním sborem pro divadlo soutěžní řád a kromě toho vyhlásil Hodonínští okresní soutěž o nejlepší dramaturgickou práci souborů. — Zavítal jsem do moravského Baku právě v den, kdy probíhala 2. lecke divadelního studia na téma technické zařízení současného jeviště. Toto školení — režijně-herecké a technicko-výtvarné — probíhá ve dvanácti lekcích postupně ve všech třech oblastech okresu se stejnými lektory. Velmi dobře a ochotně prý zde spolupracují soudruzi z JAMU i z Divadla bratří Mrštíků. — Zato jsou stížnosti na Lidovou universitu v Brně, kde jsou sice výborní lektori, ale naprosto nesourodý výběr poslu-

chačů. Jak mohou jít do Lidové university ti, kteří ještě často neprošli ani základním školením?

A když už jsme u těch potíží. V Hodoníně se staví nebo přestavuje řada jevišť v kulturních zařízeních. Kdo nevidí, neuvěří, jak je možno, aby odborníci — snad architekti — „vyrobili“ jeviště a technická zařízení s takovými nedostatky, které musí být přece každému jasné na první pohled. Například se vytvoří tři metry hluboké orchestrální (snad se tomu tak říká), takže hudebníci vidí dirigentovi jen kotníky, ale ten, chudák, nemůže jít ani o kousek dolů, protože by zase neviděl na jeviště...

Večer jsme zajeli do Kyjova, kde hodonínští a kyjovští ochotníci — ve vzorné spolupráci — opakovali dramatickou montáž k uzavření mírové smlouvy s Německem pod názvem Kdo nám zastíňuje blankyt. Velmi silně vyzněla zvláště první část pásma, složená z textů Opitz, Taura, Aškenazyho a dalších. Druhá část pásma, aktovka B. Brechta Pušky paní Carrarové, potřebovala ještě herecky i režijně dotáhnout. Za zmínku stojí silný výkon hlavní představitelky.

Zúčastnil jsem se i okresního aktivu vedoucích dětských souborů. Přítomnost vedoucího odboru školství a kultury ONV, inspektora pro kulturu a více než padesát vedoucích dětských souborů hlavně z řad učitelů ukazuje na velký a upřímný zájem o tuto divadelní Popelku. Myslím, že by bylo jen prospěšné, aby aktivy o divadle hraném dětmi se konaly na každém okrese. Vždyť vidíme, že řada vedoucích, hlavně na školách, nemá často ani základní vědomosti o dětském divadle, nevědí, kde sehnat texty pro pásma, co hrát, jak dělat výpravu, co s kostýmy a tak dále. Hodonínští i zde udělali poctivý krok kupředu.

Upřímného zájmu o divadlo a o správné formy práce v ochotnickém životě je tedy na Hodonínsku dost. Jen by snad neškodilo trochu více zájmu a podpory z Brna. Vždyť si to tato živná a úrodná jihomoravská půda plně zaslouží.

Jaroslav Šindelář

Z hodonínské inscenace Blažkova Příliš štědrého večera

Tomanovo Slovanské nebe uvedl soubor ZK Nafta Hodonín

Kritiky

ARISTOFANES NA VINOHRADECH

Aristofanova Lysistrata, kterou si jako první letošní premiéru vybral soubor Ústředního kulturního domu dopravy a spojů na Vinohradech, promlouvala k divákovi poprvé už v r. 411 před naším letopočtem. Úctyhodné stáří! A jistě je možno se ptát, co tato přes dva tisíce let stará hra dělá v atomovém věku. Je tu nejen proto, že její bujný, často satyrský humor baví i dnešní diváky, ale také proto, že se v ní setkáváme se stále živou a zejména v poslední době velmi palčivou otázkou — válka či mír.

Celá Hellada vzplanula bojem, vzájemným vražděním a ničením. Jak zabránit pustošení? Aristofanes cítil, že se nic

Civilnější humor byl by účinnější. A pro jistě zkušeného ochotníka je neodpuštělnou chybou vkládání vlastního textu, jako např. „Jak je to...“ (patrně dál). Zapominání je lidská vlastnost, ale divák to nesmí na jevišti poznat.

Aranžmá představení je naprosto jasné a sluší záměru inscenace. Klíčové myšlenkové partie jsou aranžovány do popředí, vždy na stejné místo. Postavy vystupují po skupinách, určených autorem. Kolektivní scény žádají si vždy přesnost. Že nebyla důsledná, jde tu spíš na vrub herců než režiséra. Několik nástupů z hlediště působí samoúčelně. Nástupy hledištěm se staly módou, již je však třeba používat s velkým citem a po dobré úvaze. Pak se stává i hlediště jevištěm a nesmí se lišit ani dekorací. Zde vzdušná a lehká scéna, naprosto účelná, je rozbita těžkými realistickými sloupy a černou zástěnou, kryjící schody z hlediště na jeviště. Při jednoduchosti a základní neměnnosti scény divák těžko chápe, proč tolik dlouhých přestávek. Spád představení je tím zbytečně narušován. K tomu

bu, vytváří charakter postavy po celé představení, i když je třeba právě v pozadí děje. Totéž platí i o Myrrhině L. Hainalové, která výborně využívá sametového zabarvení svého hlasu. Rovněž představitelka titulní postavy J. Malcherová odvedla kus poctivé práce. Hraje Lysistratu se zápalem a zánícením pro hlavní myšlenku. Nejcennější je její kultivovaný přednes se smyslem pro odlišení hlavního od méně podstatného. Ale právě tady jako bychom pod krumýřem bojovnice neslyšeli tlouci dychtící ženské srdce. Až příliš spoří gestem, ale i citem, a tím trochu ochuzuje svou jinak dobrou Lysistratu o vítězství, jakého dosáhla ve hře, i u diváka. Více práce a pozornosti měla věnovat své Kleonikě M. Zemanová. Postava je poznamenána začátečnickou rozpačitostí v projevu i pohybu na jevišti. To, co postava chce nebo nechce dělat, musí jí divák věřit, předstírání nikoho nepřesvědčí. Nechci-li se vzdát muže, pak nestačí na danou nárazku odvrátit hlavu, musí to vyplývat z celého předchozího jednání.

Poněkud za ženskými představitelkami zůstali tentokrát muži. Svého úkolu se nejlépe zhostil F. Čulík v Kinésiovi. I když je to postava jen o jediném výstupu, soustřeďuje se na ni pozornost diváka. Čulík zde dokázal, že má smysl pro komičnost situace i jemnou karikaturní nadsázku. Díky jeho výkonu setkáváme se v milostné scéně manželů s tím, co jinak představení chybí. Aristofanův humor se zabývá v plné síle a přitom ve správné míře. Dokazuje to i reakce publika, které je okamžitě vyburcováno, ožívá a nebojí se rozesmát vtipům, které na jiném místě přijímá s rozpačitou mlčenlivostí. Omylem v pojetí postav je radní R. Pihy. Radní je jediným reprezentantem moci, řídící Athény. Proto se musí lišit od ostatních starců nejen kostýmem. Představitel odpovídá léty a zjevem, není tedy na místě snaha hrát staršího s použitím hereckého šaržování. Radní není postava komická, pouze se do komických situací dostává. Je škoda, že také skupina Athéňanů se nějak výrazně nediferencuje. Používají stejné posunčiny, „komických“ šarží. Všichni jsou staří chvějící se sklerotické s roztřeseným hlasem. Mnohdy se objeví vtipný nápad či akce, chybí jim však plnější využití, vyhrávání (např. manévrování s kládou na rameni). Je pro diváka celkem nepochopitelné, že nemohoucí starce Strymodóros se v závěru představení změnil v muže plného druhé životní mízy; snad je to vlivem Stratyllis, ale to je jen dohad, spíše by měl jeho představitel J. Sustek hrát první část jinak. Také Drakés Stanislava Kumpéry vyhrává své akce na úkor rytmu scén i představení.

Hra má mnohá úskalí, kterými se souboru dařilo proplovat s větším či menším zdarem. Je však nutné ocenit práci, která se na představení jasně odráží.

Lysistrata není pro začátečníky. Zde se účinkující nemohou učit, ale musí prokázat, co už umějí. Setkali jsme se s výspělým souborem a jako o takovém platí také všechny uvedené soudy. (A právě proto je třeba připomenout, že i děkování je součástí představení a nepatří k němu ani posunky známými ani nahlížení oponou do hlediště ihned po jejím zatažení.)

Dramaturgická volba byla šťastná. Lysistrata se zejména poslední dobou vrací hojně na jeviště naše i evropská v nejrozličnějších úpravách a aktualizacích. Použitý překlad V. Šrámka zůstává věren autorovi. Aristofanův příběh o vzpouře žen bude se hrát patrně tak dlouho, dokud slovo válka nezmizí ze slovníku lidstva — a snad i potom. Bude tedy tato bujná komedie s úspěštilou myšlenkou zkušebním kamenem ještě mnoha divadelních umělců a zdrojem potěšení mnoha a mnoha diváků. Helena Samková

ZE ŽIVOTA HMYZU

Mohli jsme být právem zvědaví, jak se vypořádá soubor ZK ROH Vagonka Tatra, soubor, který v posledních letech patřil k nejlepším a nejaktivnějším v pražském ochotnickém životě, s obtížemi a problémy závažné komedie bratří Čapků. Zvědavost byla o to silnější, že soubor začal původně studovat tuto hru pro chystaný zájezd na ochotnický festival do NSR. Zájezd se nakonec vinou západoněmeckých úřadů neuskutečnil.

Bratři Čapkové v této hře mistrným způsobem promítli na hmyzím životě kritiku společenského života, prázdné smyslnosti, bezohledného sobectví a egoismu, hrůzy válek i věci života a smrti. — A vidíme-li komedii dnes, uvědomujeme si, že neztratila a dlouho neztratí nic na své síle, i když jí byl tak často vytýkán pesimismus a negace. Naopak, autoři jasně ukázali na životě hmyzu ten

Soubor Ústředního kulturního domu dopravy a spojů v Praze uvedl Aristofanovu Lysistratu. Foto Minc

nespraví „prudkou, nemotornou rukou“, ale že je nutno jednat „s důvěrou a jemně“. A to dokáží jen ženy. Ženy se postaví, což je nevidané, mužům na odpor. Ne se zbrání, to ještě nedovedou. Samy jsou nejmocnějším bojovým nástrojem. Jako ženy, milénky a matky.

Tento záměr hry správně pochopil a citlivě se snažil přetlumočit režisér představení Ferdinand Čulík. Pouze upravený závěr se zjevním bohyň Níké je problematický, ba zbytečný. Vedla-li režiséra k tomu kroku dobře citěná snaha opravit závěr hry, který je formou až příliš poplatný starověkému divadlu, mohla hra končit — a jistě stejně účinně — už připitkem vítěznému míru. Inscenace by se tak vyhnula zbytečnému prodlužování, neúnosnému i pro hlavní představitele závěrečné scény. Lakón a Athénan, vedle Kinésia, jsou jedinými představiteli mužství, se kterým se ženy daly do boje. Do děje přicházejí v okamžiku, kdy podlehl, musí však zůstat bojovníky. Proto není na místě ani sebemenší karikování.

prispívá i nestylová a záhadně nesourodá hudba, která vyplňuje pauzy. Zde by jistě bylo žádoucí větší zamyšlení, aby se i hudba stala platnou složkou a pomáhala navozovat atmosféru.

Ve specifickém, často až na ostří vedeném humoru je velké úskalí hry. To správně soubor pochopil. Z obavy, aby nebyly překročeny možnosti jevištní únosnosti, ztratila hra — ke své velké škodě — onu starověkou hravost a zároveň i dravost. Že se tu hraje také o milostné touze, bylo často zřejmé jen z přednášeného textu. Odráželo se to jmenovitě ve skupině bojujících žen. Bojovnice překryly ženský šarm i onen rys kočiči dráždivosti, obojí tak podstatné pro celou zápletku. I když se proti mužům postavily, musí právě oni v nich i nadále vidět ženy, k nimž směřuje stále vzrůstající touha a pro které jsou schopni odhodit meče a štiťy i citlivost válečného hrdinství.

V tomto směru nejlépe vystihla svou Stratyllis M. Kuchařová. Je přirozená v projevu i pohy-

Clythia — Z. Mustlová a Felix — J. Bartoš z představení ZK Vagonka Tatra Ze života hmyzu. Foto Červený

svět, ve kterém ve dvacátých letech sami žili, ale který ještě dneska často v nás samých, v rodině i společnosti přežívá. A smysl třetího obrazu, Mravenců, již tenkrát napověděl, kterou cestou později Karel Čapek přes Váuku s mlouky a První partu pújde: k Bílé nemoci a k Matce.

Škoda, že režisér nepoužil druhé verze Epilogu, té, ve které autoři dávají divákovi na závěr postavou Tuláka — po jeho procitnutí — důvěru a radost ze života. Po nastaveném zrcadle lidského hmyzu v jednotlivých obrazech je Tulákova smrt nyní, v naší době, bezvýhodným závěrem, který nespraví ani nový, mladý tulák, objevivší se nad mrtvolou starého. Kdo ví, co s ním bude a zda neskončí stejně... Vždyť téměř celou hrou se ozývá slovy Kukly radost a touha po životě. Nakonec zhyne, sotva se narodí, zemře i Tulák, zůstane vůbec něco? Závěr by tedy měl vyzvednout sílu života a nikoliv nutnost smrti. Tedy Tulákův život a optimismus, ne jeho smrt, to by měl být logický závěr hry. Už proto, že on není jen pasivní pozorovatel, ale od počáteční netečnosti přechází přes Lumka a Parazita k aktivnímu činu proti zlu, kdy začínáme vůdce žlutých. Už proto, že on jediný může v závěru diváka vykoupit a probudit k radosti.

Celé představení vysoké úrovně režijní i herecké mělo trochu sestupnou tendenci od výborných Motýlů přes Kořistníky, kde zvláště scéna Cvrčků byla přesvědčivou ukázkou typické maloměstské rodinky. Trochu už se vymkla z rukou režie mároční scéna Mravenců, ztrácející chvílemi přehlednost jak v aranžování, tak ve zvukové, hlučné kulise a zejména závěrečný obraz Jepic nevyjádřil ideové vyústění komedie, maopak, podpořil spíše rezignovanost a negaci předchozích obrazů. Místo aby z nich vyšel k optimistickému závěru o životě, který stojí za to žít. — Myslím, že ani scéna tentokrát plně nepodpořila ideu hry v nejednotnosti stylu (např. natur. trávníky a stylizace projekce) a v ne vždy dobrém nasvícení. Toto byla

Kritiky

jistě záležitost jen premiérová.

Je jisté, že soubor si s režisérem i technikou na této obtížné komedii ověřili nejen svoje schopnosti, ale i další možnosti. Ukázalo se, že Tatrovka disponuje širokým kádrem vyspělých herců. Jeviští jistota, pečlivá řeč (i když si občas někdo „zašumluje“), kultura pohybu, zřejmá umělecká disciplína, zkušený a poučený režisér, to jsou nesporné klady uměleckého kolektivu smíchovské Tatrovy. Můžeme se tedy právem těšit na jejich další umělecké výboje. Mají k tomu všechny předpoklady. J. Šindelář

AŽ CO ŘEKNE BARCELONA

Brněnský soubor Svatoboj nechce zůstat svému obecenstvu nic dlužen. Nechce je jenom bavit, uvědomuje si také — a výsledky to dokazují — jak velkou úlohu může sehrát divadlo i na poli estetické a politické výchovy. Proto přistoupili Brněňští v letošní sezóně k uvedení hry Fritze Kuhna *Až co řekne Barcelona*, která splňuje tyto požadavky, baví i poučuje a která nebyla dosud plně využita ani profesionálními ani ochotnickými scénami.

Německý autor (nar. 1918), který prožil celá dlouhá léta Hitlerova řádění, chce ve hře světu ukázat, jak vysoký kurs má ještě i dnes v západním Německu v řadách bývalých silných nacistických „individuálit“ jméno Adolf Hitler a jeho zvrhlá ideologie. Bývalí „páni světa“ se ve svém nitru nesmířili s odložením uniforem, ani s faktem, že řádění ve jménu Velké Říše byla v květnu pětáctýřicátého roku definitivně učiněna přítrž. Touha projíždět opět Evropou jako vládci, touha pomstít domnělou pohanu je tak mocná, že jim dá zaslepené

uvěřit báchorce, tvrdící, že Vůdce žije a volá je znovu na svá místa. Tentokrát se ani neohlíží na své kapsy a vyplácí neuvěřitelné sumy podvodníkovi, který si na jejich hlouposti chce založit vlastní spokojenou existenci. Celá akce, kterou nazval „Barcelona“, začíná nabývat netušeného rozsahu. Léká se tohoto zjištění, chce všechno skončit, shrábnout peníze a zmizet. Ale jeho hry už se zatím chopili podvodníci větší, nebezpečnější, které nezastaví ani odhalená lež o Hitlerovi. Náplň jejich činnosti vyjadřuje heslo „Východ“.

Vývoj v dnešním západním Německu potvrzuje, jak pravdivé a nutné je autorovo varování. A hra otevírá oči těm, kteří se na současnou světovou situaci chtějí stále ještě bezstarostně dívat růžovými brýlemi sebeklamu. Nebezpečí nového běsnění existuje, je tedy třeba zaujmout vůči této skutečnosti jasně a pevně stanovisko.

Přes absurdnost celého příběhu jde o věc zcela vážnou. Tak ji také pochopil a inscenoval režisér Milan Ferebauer. Nehraje satiru, hraje palčivý problém. Práce, spojená s uvedením hry, byla nemalá. Tak velké myšlenky neodpovídá autorská podoba hry. Byla nutná celá řada textových úprav, škrtů a nutno říci, že k prospěchu představení. Škoda, že nedostal spád i závěrečný obraz. Pak bychom se plně připojili k tleskajícímu obecenstvu. Přesto můžeme souboru blahopřát.

Každý se se svou postavou poctivě popral a výsledek — defilují před námi výrazné typy, herecky jasně ztvárněné, dobře charakterizované, provedené bez větších kazů. Těžko bychom zde vybírali, kdo byl lepší. Stejně nesympatický je nám nedůvěřivý generál Fabiani (Bedřich Malčík) jako mladý tloustnoucí důstojník SS Schönfelder (Zdeněk Popp). Plně cítíme s Ludvíkem Votavou osud jeho žida Davida Fische, který, i když opět stojí před nebezpečím nového koncentračního tábora, meškoni hlavu a neponíží se. Je nám úzko při vystoupení tajemného rady, který v sobě vidí nového světovládce. Škoda, že Hana Kocourková neudržela svou lehkomyslnou a jakéhokoliv činu schopnou Amelii až do konce. Malá podvodnice vyplula z říčky v řeku, a má-li se udržet, musí se rychle přizpůsobit. Opovrhne svým bývalým milencem a pomocníčkem. Je to pod její nynější úroveň. Nesmí zde nabýt vrchu jen ustrašená a hašteřící se „slečna z ulice“. Ani Siegfried Block Jiřího Mičánka není zničen jen tím, že ho Amelie opustila. Musí ho děsit zřída, která vyrůstá z jeho podvodu. Vždyť on sám věří, že mrtví se naštěstí nevracejí a že se tedy nemůže vrátit ani nic z toho, co by tak rádi oni „věrní“ viděli. Vyspělost souboru dokazuje i jistota, s jakou se jeho členové pohybují po jevišti. Je jim cizí strach z otevřené čtvrté stěny.

ZK ROH Severočeských tukových závodů v Ústí n. Labem uvedl dramaturgizaci Tolstého Anny Kareniny. V titulní roli Dana Dvořáková

Nebojí se svou akci vyhrát i zády k divákovi, je-li toho třeba pro přirozený účín.

Jednoduchá, v podstatě neměnná scéna výrazně podtrhuje a netřísťí základní myšlenku. S divadelním citem je zde použito i pomocných složek. Udržet divákovu pozornost a zvyšovat napětí hry napomáhá hudba spolu se slovem, mluvením přes mikrofon, i vtipné a účelné užití projekce.

Soubor Svatoboj oslavil už 75. rok svého trvání. A my mu můžeme jen přát více takových her a představení, aby plně uspokojil své diváky. Ty mu mohou ostatní soubory jistě závidět.

A co bychom přáli hře Fritze Kuhna? Více odvážných souborů, jejichž práce by touto inscenací nabyla nejen další zkušenosti, ale hlavně smyslu. Postavily by se tak do řady těch, které činem bojují proti nacismu. Helena Samková

OCHOTNICKÁ ANNA KARENINA

Dana Dvořáková v úloze Anny Kareniny těžší především v individuálních vlastnostech, ze svého zajímavého lidského já: půvabem, poddajnou citovostí, osobní přitažlivostí.

Tyto individuální schopnosti jednotlivce, to je právě základ-

Hana Kocourková jako A. Gruberová ve hře F. Kuhna *Až co řekne Barcelona*. Hrál soubor Svatoboj z Brna. Foto Perníca

Kritiky

ma, z které vychází ochotnické herectví, často neškolené, ale schopné dát postavě určený duševní obsah a svým vlastním osobitým gestem, mimikou i mluvou jí propůjčit životnost.

Dana Dvořáková zůstává na jevišti ohebná i pružná v dikci, živoucí a mnohotvárná v projevu (scény s milencem, návštěva děcka), ale již méně bezprostřední v hlubokých, tragických tónech svého života, kdy Anna Karenina nemůže pochopit, že dala vše a přece zůstává sama, že se bojí smrti — a přece nenachází jiné východisko.

Zromantizovaná fabulační koncepce Lva Nikolajeviče Tolstého, která se stala po Vojně a míru jakýmsi hraničním, mezním bodem jeho literární tvorby a současně přechodem k třetímu období jeho další literární činnosti, přináší kromě naturalistické ilustrace tehdejšího společenského řádu, náboženských problémů (v dramatizaci K. Jerneka nesprávně ideologicky vykreslených) i nesmírně

ně bohatou atmosféru tehdejší carské společnosti a jejích lidí. Právě tím klade tato dramati-zace nároky, na které plně nestačily síly hereckého souboru záv. klubu ROH Severočeských tukových závodů v Ústí n/L., který uvedl její premiéru 18. listopadu 1961 v inteligentní režii Františka Říhy.

Šárka Pacovská

BONN STOP!

Zvláště agitka, bojovná politická satira je stále úzkým profilem naší dramaturgie malých jevištních forem. Právě o takovou usiluje Vlastimil Fišar v jevištní montáži pohlednic a dopisů z NSR nazvané BONN STOP! a sestavené z knihy Jaroslava Mrnky Zázrak bez naděje, z posledních dopisů německých vojáků ze Stalingradu, z veršů K. Blebla a C. Sandburga. Útočí v tomto pořadu proti současným poměrům v západním Německu, zvláště proti jeho remilitarizaci a revanšismu, a v náležitě satirické nad-

sázce zesměšňuje i jeho dnešní představitele. Zvolil si k tomu formu jevištní montáže. Projevil v ní dostatek koncepčního autorského umění schopného vytvořit z jednotlivých programových čísel nikoli mechanicky řazený slepenec scének, veršů, vyprávění, ale pevně prokomponované pásmo. Jednotlivé záběry, jakési fotografické momentky, zakládá na charakterech a akcích samozřejmě jen načrtnutých (paní na palubě lodi do Helgolandu, cestující ve vlaku, projev Adenauera atd.) a spojuje je velice funkčně postavou příslušníka naší republiky, který cestuje západním Německem, prožívá setkání s jeho obyvateli, všímá si a glosuje zdejší život pronikavým politickým pohledem. Nikoli však suchopárným politickým mentorováním a omíláním známých pouček. Se správnou ideou se tu pojí i zábavnost a vkus. A tak to má být i u tzv. výlučně politických témat. Jednotlivým výstupům nechybí pointa, která jim tím

dotdává ještě větší údernost a ostrý šleh.

Autor jevištní kompozice dbá také na její žánrovou vyváženost. Pro soubory je tento text, vydaný v edici AUsu, vhodný nejen pro praktické jevištní použití, ale v mnohém podnětný i ke studiu dramaturgického přístupu k uměleckému dokladovému materiálu. Také po této stránce přispěl Vlastimil Fišar zajímavým tvůrčím činem do diskuse o malých jevištních formách. A takový příspěvek je rozhodně prospěšnější než sebeobsažnější teoretická úvaha.

BONN STOP! nastudoval V. Fišar s dalšími herci Divadla československé armády, V. Budilovou, L. Pospíšilovou, Č. Randou, J. Pleskotem a V. Krškou. Představení má vynikající úroveň a soubor s ním zajíždí především ven. Dělá tím záslužnou práci a dokazuje zároveň, jak bohaté inscenační možnosti má tento typ jevištních kompozic, a podle ohlasu i to, jak mocně je schopen zapůsobit na obec-

Jaroslav Beránek

KRITIKA NEBO REPORTÁŽ ?

O těch, kteří se učí rozdávat okamžiky z mozaiky plného života

Bezručovo divadlo pracujících ZK ROH ŽPB v Olomouci nastudovalo Červené papuče — komedii Jánose Erdődyho v překladu Sándora Kosnara, v úpravě Jiřího Flíčka, dramaturga DOS, s hudbou Miroslava Gárského a s hudebním doprovodem inž. Karla Ticháčka. Inscenace této původní maďarské satirické hry byla úspěchem již proto, že poměrně vyspělý soubor dostal ke své práci námět, který v zpracování J. Flíčka nezustal jen divadelním přepisem maďarské satiry. Upravovatel vytvořil z této předlohy atmosféru, která

je mentalitě našeho diváka blízká a proto okamžitě zapůsobí a vytváří kontakt mezi jevištěm a hledištěm; na vesnici právě tak jako ve městě. Snad tím hra ztrácí trochu na typičnosti, snad přestává být i zcela původní, ale právě proto, že J. Flíček se při své práci osvobodil od intelektuálních prvků (v kamenných divadlech měst tak řemeslně zavedených) a základní, již ošlepaný motiv hry „jedna paní povídala“ postavil na vedlejší kolej, projevila se tato úprava v realizaci vůči divákovi jako nová, v jednotlivých postavách ideologicky dotvořená záležitost.

A herci? Mnozí z nich se již o satiru pokoušeli v některých pásmech malých jevištních forem, nebyl jim tedy tento způsob práce úplně cizí. Ale jejich úkol v celovečerní inscenaci kladl samozřejmě mnohem nekompromisnější požadavky:

donést myšlenku postavy divákovi „přímo na stůl“; splynout v absolutní syntéze se všemi ostatními uměleckými složkami inscenace.

Jak se s těmito požadavky vyrovnali?

Inž. Karel Šarkán (hrál ho Vl. Dlabal) projasnil svou postavu čistou dikcí, ale ještě se zcela nevyrovnal s požadavkem veseloherního typu, v některých scénách zbytečně psychologizuje a svůj žánr vytváří zcela uvolněně jen v nástupu hry a v písničkách. Inž. K. Šarkán ovšem nemohl sledovat protihráče, neměl v něm oporu. Alena Matějková, sekretářka (D. Syřišřová), totiž nevytvořila pod vedením režiséra bezpodmínečně nutnou proměnu mladé, zamilované dívky (i kdyby se pro-

jevila tato změna u herečky-začátečnice i jen vnějškovým uplatněním probuzeného osobního espritu), nechává tedy svého protihráče samotného právě ve chvíli, kdy má být divákovi jasný důvod jejich společného úsilí (závěrečná scéna Šarkánovy obhajoby), a tak se najednou rozplývá myšlenka a zůstává kdesi v pozadí, dokud ji zase nezachytí nadšený nástup kolektivu do finále.

Dáša, jeho manželka (V. Hornová), negraduje charakter své postavy, její „obrovská“ láska není dost něžná, její

Bezručovo divadlo pracujících ZK ROH ŽPB v Olomouci: J. Erdődy, Červené papuče. Na snímku D. Syřišřová jako sekretářka Alenka

Z. Kolmaš v roli vedoucího projekčního ústavu z olomoucké inscenace maďarské komedie J. Erdődyho Červené papuče

rozčilení ani další citové afekty nejsou dost přesvědčivé (scéna s vedoucím Bohušickým, kterého se ptá na „nevěru“ svého muže), protože zde režisér nevyužil možnosti neustálých proměn, charakterizujících právě afekt citového vztahu, který zhasne dřív než svíčka, nemá-li příhodný komerční podklad. Přitom je V. Hornová herečka, která zazářila talentem i schopností okamžitého prožitku každé situace, požadavek režiséra je pro ni otázkou, na kterou je schopna svým projevem dát velmi rychlou odpověď.

V typizaci dalších postav na scéně vyniká Blažena Fousková (V. Hloušková), myslím však, že pro vnější charakteristiku této úlohy (ženy, která muže nemá, ale která se bez muže neobejde a své „sítě rozhazuje“ pomocí všelijakých pomluv, když se to zrovna „hodí“) zcela dostačuje kostým herečky a že není již třeba přehrávat (nepřirozenými pohyby boků při chůzi atd.), čímž se typizace tak dobře zahrnané postavy stává lacinější a mohla by v některých místech klesnout do pochybného operetního manýrismu.

Její stejně dobře charakterizovaným protihráčem je ředitel Kabele (E. Směkal) a výkon této dvojice (výborná scéna na břehu řeky ve 12. obraze) značně přispěl k celkovému úspěchu inscenované satiry. Méně šťastná a méně rozehraná byla další dvojice: sekretářka Mici (A. Koutná) a její snoubenec Komár (J. Mádr). Úplně přirozený a naprosto věrohodný výkon podala ve své úloze novinářky V. Kostorková a naprosto nevěrohodnými a špatně

Pečlivá instruktorská práce K. Marka, člena DOS, se projevila zejména v elementární práci s hercem. Účinkující věděli, jak mají spojit pohyb s dikcí, někdy jim v tom pomáhalo i aranžmá hry. Scénky dovedly vyřešit jednotlivé motivy nadsázky v protikladech (obhajoba inž. Šarkána, scéna s papučemi v kanceláři inž. Šarkána, scéna s papučemi v kavárně), nepostrádaly dynamičnost, nevznikaly nepřijemné pauzy. Zajímavým a přitom velmi přiléhavým způsobem byl řešen např. nástup postav, žalujících inž. Šarkána.

Scéna inž. J. Procházky, šefa výpravy DOS, byla vkusně řešena a pomáhala záměru režiséra — ale proč ta žlutá revuálka? Nebylo by důraznější řešit satirickou inscenaci v protikladech a více v nich improvizovat? Vždyť už kostýmní řešení současnosti k tomu dávalo možnost.

Písničky, komponované talentovaným M. Gárským, nebyly vždy dobře interpretovány. Tak např. finále vyznělo spíše jako pochod nežli jako charleston.

Ale při všech výkyvech této zajímavé inscenace to byl celkový úspěch kolektivu a po zdařilé inscenaci Damoklova meče Nazima Hikmeta zase další kus jejich poctivého hledání na cestě za dobrým divadlem.

Kritiku jsem dopsala, ale pořád mám dojem, že v ní něco podstatného chybí. A mám ten dojem skoro u všech kritik ochotnických inscenací, které jsem četla. Není to snad tím, že odborným rozbořením problémů divadelních se ještě vůbec nic neřekne o lidech, kteří inscenaci vytvářeli, ani o divácích, kterým byla určena?

Třeba inženýra Šarkána ve hře hrál v civilu také inženýr — Vlastimil Dlabáč. Je to osmadvacetiletý stavař a také ve svém civilním povolání dělá návrhy na projekci obytných domů a stropních panelů. — „Pracujeme teď na experimentální stavbě hotelového domu v Olomouci. Bude mít 250 pokojů, svobodáren, kde bude zařízení jako v hotelu. A při konstrukčním systému šestimetrových stropních panelů jsme ušetřili zlepšovákem už 85 tun oceli.“ — Stačíte mít při té práci ještě divadlo rád? — „Strašně. Všechny volné chvíle dávám souboru a ženě říkám — holka zlatá, musíš to vydržet. Ale ona tomu rozumí!“

Věra Hloušková (v představení B. Fousková) je vzorná manželka, má dva chlapce, pracuje již sedm let v závodě jako dílenská účetní (je jí asi třicet) — a na divadlo si čas od času vždycky. Také v její kanceláři to mezi počítacími stroji a účetními knihami voní dřevem. Sem tam se ozve písknutí a tupý zvuk, jako když se rozřezává tvrdá hmota. V dílně se formuje dřevo, dělají se nejrůznější odlitky. — „Je to pro mne ohromná radost, když můžu hrát. — Jestli bych chtěla být profesionální herečkou? Kdepak, to bych nedovedla, víte, tady když člověk hraje, tak je mezi svými... a potom... taky tuhle práci mám ráda.“

Emil Směkal (ředitel Kabele) je vedoucí souboru. Stáří 41, 20 let ochotnických zkušeností. Je normovačem v Železárnách P. Bezruče. — „Nejza-

jímavější je práce přímo v dílně mezi lidmi. Víte, dřív viděli dělníci v normovači člověka, který je chce okrást. Teď v něm vidí spíš kamaráda, který jim pomáhá, když je něco tlačí. Aspoň u nás...“

Jela jsem se souborem na zájezd. Kdo jsou jejich diváci? Třeba Matěj Novotný z Unčovic a jeho manželka Aloisie. On je družstevní zedník v Rozvadovicích. Oba — bývalí partyzáni.

Představení už před chvílí skončilo, ale protože se ještě nakládají kulisy, počítám ve vesničce televizní antény. Moře zdátované techniky... Budou nám lidi chodit na ochotníky, když mají doma televizor?... A přece — kolik usmátých, pobavených tváří děkovalo souboru za dnešní večer. „Nemám rád, když se něco přehání, ale tohle bylo pěkný — lepší, než když sem přijedou ze Šumperka“, říká soudruh Novotný. Soudruh Kocovrlich lituje: „To je škoda, že to neviděl Mazánek, dělá taky tadyhle s Novotným na stavbě a bude teď navštěvovat při divadle v Olomouci režisérský kurs. To je divadelník, to byste koukala...“ A někdo další: „A vůbec, tady u nás mají lidi divadlo rádi.“ — „Opravdu?“ — povídám — „a co televize?“ Na odpověď čekám chvíli hrozně nedočkavě.

„No jo, divadlo je přece jenom divadlo“, povídá jeden z nich. A skupinka diváků to odhlasovala nejrůznějšími hlasovými rejstříky. „Divadlo je divadlo...“

ŠÁRKA PACOVSKÁ

Soudružka Věra Hloušková, představitelka Fouskové, na svém pracovišti. Foto Smítz

pojatými postavami byly potom teta Mary (M. Konečná) a písařky (A. Himmerová, J. Bělašková, O. Kosorková).

Režisér hry Z. Kolmaš je především hercem a jeho postava vedoucího Bohušického se řadí bezesporu také k nejlepším výkonům členů souboru (scéna Bohušického v kanceláři, kde mu Fousková sděluje „informace“ aj.). V tvůrčích problémech inscenačních nemá ještě tolik zkušeností, což se projevovalo zejména na nedokonalém sladění ostatních složek. Je to však jeho první práce a není bez talentu.

Věra Hloušková v roli Fouskové z Erdýho komedie Červené papuče z olomouckého představení

Soubor RK ROH ČSD Tábor oslavil 40. výročí své činnosti představením Tylovy Drahomíry. Na Mincově snímku Drahomíra (Ž. Krátzerová) a Boleslav (V. Pexa)

40 LET OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA V TÁBOŘE

V měsíci listopadu oslavil známý tábořský soubor RK ROH ČSD Tábor čtyřicáté výročí tábořského ochotnického divadla inscenací Tylovy Drahomíry. K inscenaci se ještě vrátí příští čísla časopisu, dnes alespoň hrst dat a údajů o souboru — jubilantu.

V Táboře působil více jak 60 let starý Spolek divadelních ochotníků. Vykonal záslužný kus práce, ale po první světové válce hrál až na výjimky starý repertoár. Spolek nebyl průbojný. Několik jeho členů se odtrhlo a právě před čtyřiceti lety, v r. 1921, založili Intimní scénu. Hrála aktovky, literární proberby, recitovala z moderní poezie. Když se přestěhovala do kina invalidů, využila velkého jeviště a začala uvádět celovečerní hry. Odklon od vytvoření scény komorního typu však znamenal i odklon od původního progresivního repertoáru. Intimní scéna v této době uvádí převážně komedie, jež hlavně okázalou výpravou bavi-ly, ale o nic nebojovaly.

Po celostátní úpravě spolkového života v r. 1951 přičlenila se Scéna do odborového hnutí a stala se souborem tábořských železničářů. První hrou souboru ČSD byla Stehlíkova dramatizace Začínáme žít, ještě v témže roce byl uveden Shakespeare (Veselé paničky windsorské) a Goldoni (Zpívající Benátky). V dalším roce byly uvedeny Gogolův Revizor a Jiráskova M. D. Rettigová, s jejíž inscenací se stal soubor krajským vítězem. Jako železničářský soubor hraje ještě v témže roce Surova Zelenou ulici. Z inscenací dalších let připomínáme alespoň Šrámkovo Léto, Halbeho Proud, Drdovy Hrátky s čertem, Shakespea-řův Sen noci svatojánské, Schillerovu Marii Stuartovnu, Tylovy Kutnohorské havíře (v r. 1956 jsme s nimi zvítězili v celostátní soutěži železničářských souborů), Lermontovovu Maškarádu (účast na národní přehlídce v Kutné Hoře 1956), Jiráskova Emigranta (I. tábořský festival v r. 1957), Benedettiho Dobrou noc, Patricie, Lavrenčův Přelom (společná inscenace s druhým tábořským souborem — Elektroizolou), Vítkovského Dům u doktorů, Brandové Malajskou romanci, Langrovo Obrácení Ferdyše Pištory a mno-

ho jiných. Rok 1960 zastihuje soubor na jubilejním XXX. Jiráskově Hronovu s inscenací Pogodinových Aristokratů.

Po návratu z Hronova jsme se rozhodli oslavit 40. výročí strany inscenací malých jevištních forem. Studovali jsme různé dokumentární materiály, korespondovali s rozhlasem i pracovníky Gottwaldova muzea a výsledkem bylo pásmo, v němž jsme použili i výňatků z Cachova Duchcovského viaduktu, Fučíkových výstupů ze hry Lidé, bděte a veršů Wolkrových, Seifertových, Hrubínových aj. Pásmo Aby se mohlo svobodně žít mělo zcela mimořádný úspěch v celé řadě míst našeho kraje i na Moravě.

Další naší inscenací byl Kynclův Voják, jehož provedení na zmíněném Hronovu učarovalo jednomu z našich režisérů. Našel si mimo členy souboru ještě vhodné typy další, zvláště jednoho vojáka slovenské národnosti, a podařilo se mu vytvořit opravdu slušné představení.

Vcelku bylo za posledních deset let sehráno 38 premiér v asi 250 reprízách. Uvádění celovečerních her není jedinou formou naší práce. Vystupovali jsme na slavnostních schůzích KSČ, za svou činnost při besedách SČSP byl soubor vyznamenán krajským výběrem. Neustále spolupracujeme s osvětovým domem a lidovou knihovnou. Režiséři souboru pracují ještě s dětmi ve škole, kde má závod patronát. Výsledkem je průměrně jedno školské představení do roka. Samozřejmě účinkujeme na závodních schůzích a získáváme zde pro divadlo a recitaci mladé lidi. Podařilo se nám jich několik podchytit — na dráze to není snadné — a oni pak dali svým vystoupením ve škole dorostu ČSD podnět k založení recitačního a divadelního kroužku.

Vcelku lze snad říci, že soubor neustále prohlubuje svůj postoj k současnosti a jeho práce má vzestupnou tendenci. I naše publikum se za ta léta změnilo. Chodit do divadla není už jen společenskou záležitostí, ale stává se vnitřní potřebou našich lidí. Přesvědčujeme se stále zřetelněji, že k vytvoření socialistické společnosti je nezbytné i socialistické divadlo.

J. Zenkl — T. Pexa — A. Herget

Zochotnického života

Johana (A. Šmejkalová), lord Broadcasting (I. Havlíček) a král Edward (I. Šimáček) z upravené komedie V+W Robin Zbojník v provedení souboru Mladá garda JKP Chrudim. Foto Mostecký

CHRUĐIM Divadelní soubor Mladá garda JKP Chrudim vznikl před deseti lety. Jeho repertoárová cesta směřovala vždy k jednomu cíli: vytvořit vlastní politické divadlo. Velkým krokem vpřed byla inscenace hříčky Miloše Macourka Jedničky má papoušek, s kterou soubor zajížděl do obcí okresu. V té době pracovala šestičlenná skupina na úpravě hry V+W Robin Zbojník. Tvůrčí kolektiv tuto satirickou komedii přepracoval, zaktualizoval a v režii Jiřího Stehny ml. uvedl začátkem minulé sezóny. Druhou hrou sezóny 1960/61 byla vlastní dramatizace románu Zdeňka Pluhaře Opustíš-li mne. Slavnostní květnové premiéry se zúčastnil i autor knihy. Soubor připravil satiric-

kou hříčku Tři pomeranče, kterou na motivy italské pohádky Gozziho zpracoval kolektiv Mass-Cervinskij-Rajkin. Premiéra byla v prosinci m. r.

RAKOVNÍK Divadelní soubor TYL Osvětové besedy v Rakovníku uvedl v sezóně 1960-61 šest celovečerních her, z nichž polovina byla záležitostmi Studia mladých, a jedno literárně-dramatické pásmo. Základem repertoáru Rakovnických byly hry současných českých autorů — Blažkův Příliš štědrý večer, jímž se účastnili krajské přehlídky na Mělnice, Drdov Dalská báty a Semrádova hra Nejlepší synové a dcery, nastudovaná ke 40. výročí KSČ. Studio mladých, které získalo 3. cenu v soutěži KV SČSP o nejlepší inscenaci sovětské hry Simukovými Vrabčímí horami, se hrálo dále rumunskou komedii Šestka z mravů (Stoinesca-Sava) a pro děti Pavlíckovu Pohádku o princezně a sedmi bohatýrech. 13. výročí Února oslavil soubor pásmem, které sestavil jeho člen S. Toužimský. Celkem se hráli Rakovnicki v uplynulé sezóně třicet představení celovečerních her, z toho 24 v Rakovníku a 6 na zájezdech, za účasti bezmála osmi tisíc diváků. Jejich finanční hospodaření skončilo přebytkem 9 000 Kčs. Členové souboru provedli v Tylově domě v Rakovníku řadu úprav, při nichž odpracovali 691 brigádnických hodin.

ROKYCANY Divadelní soubor Odborového domu kultury v Rokycanech připravil k oslavám Měsíce čs.-sovětského přátelství hru našeho současného dramatika Karla Stanislava Samota Nadějov. Přípravě a studiu hry věnoval soubor velkou péči. Aby

všechny dějové problémy i problémy jednotlivých postav, krajová typičnost a další zvláštnosti hry byly všem účinkujícím do hloubky objasněny, zprostředkoval souboru okresní osvětový dům besedu s autorem. Soudruh Stanislav pozvání velmi ochotně přijal a rokycanské ochotníky navštívil. V besedě pohovořil o podnětech, které ho vedly k napsání hry, pak o charakterech a vzájemných vzta-

Karel Stanislav na besedě s rokycanskými ochotníky

žích jednotlivých postav, o prostředí, do kterého je hra zasazena, a zodpověděl dotazy režiséry i herců. Rozbor, který již předtím s kolektivem vypracovala Marie Červená, ocenil K. Stanislav jako velmi dobrý, citlivý, zcela odpovídající jeho koncepci. Rovněž návrh scény M. Kysely schválil jako vkusný, účelně rozvržený a umožňující dobré aranžmá. Průběh besedy byl zachycen na magnetofonový pásek, takže soubor může i na dalších zkouškách srovnávat výsledky své práce s živě vylíčenou představou autora. A protože beseda proběhla tak srdečně a přátelsky, jistě nebyla tato návštěva Karla Stanislava v Rokycanech poslední.

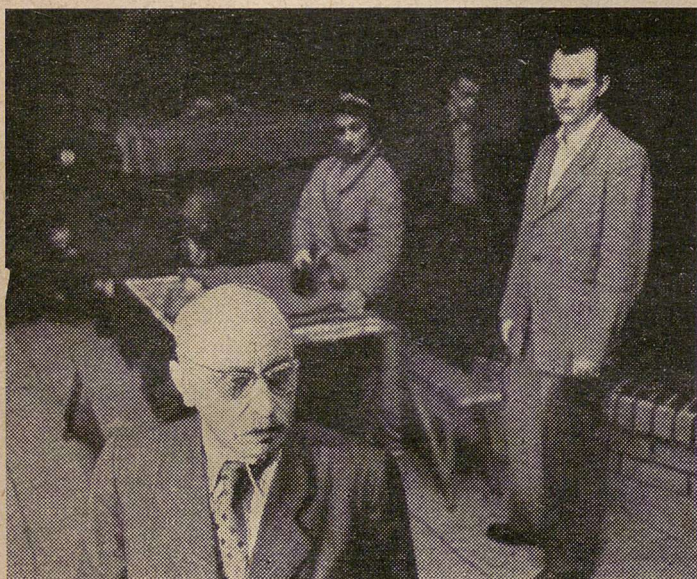
J. Kramlová

LEDEC n. S. Ledečský dům osvěty a poradní sbor pro divadlo nezapomínají ve své práci na pomoc vesnickým divadelním souborům. Pro jejich vedoucí a režiséry připravili školení o základních požadavcích režijní práce, které vedli soudruzi z dramatického kroužku ledečského n. p. Kovo-Finiš — účastníci školení celostátního nebo krajského. Venkovské soubory Ledečska přivítaly iniciativu pracovníků osvětového domu a poradního sboru se zájmem.

E. Doubek

TRUTNOVSKO A VRCHLABSKO

Soutěž aktivity na Trutnovsku a Vrchlabsku se potěšitelně rozběhla do nového ročníku. V repertoáru vyspělých souborů trutnovského okresu, které se hrály své první soutěžní představení do konce minulého roku, se objevily hry českých klasiků (TYL: Strakonický dudák — SZK Dvůr Králové; Jirásek: Otec — ZK Rtně) i našich současných autorů (Březovský: Nebezpečný věk — ZK V. Svatoňovice; Dietl: Byli jednou dva — KK Úpice) a vedle dramatické tvorby sovětské (Lavreněv: Přelom — OB Trutnov) byla zastoupena tvorba pokrokových autorů západních (Remarque: Poslední dějství — ZK M. Svatoňovice; Hansberryová: Jako hrozn v parném slunci — ZK Zaclěr). Některé z uvedených inscenací byly příspěvkem k oslavám Měsíce čs.-sovětského přátelství a k úsilí o uzavření mírové smlouvy s Německem. Nejlepší z nich se staly příležitostí pro školení a besedy se soubory ve smyslu soutěžního řádu soutěže aktivity. Kromě těchto vyspělých souborů hodnotí ObPS-d ve svých obvodech samostatně inscenace vesnických, mládežnických a dětských souborů, kterých je jen na Vrchlabsku čtyřiašest. S vrchlabskými ochotníky navázali účinnou spolupráci filmaři-amatéři z Tesly, kteří získali 4. místo v kategorii satirických snímků na popu-

Prof. Markus (O. Maršálek) v dramatizaci románu Zdeňka Pluhaře Opustíš-li mne. Soubor Mladá garda JKP Chrudim, foto Mostecký

Eva Frýdová jako Kleia a Mir. Chytba jako Xantos ve zbrožské inscenaci hry G. Figueireda Liška a hrozný

lární soutěži filmových amatérů Brněnské šestáctky. Estrádní umělecké skupině Strojklubu Vrchlabí pomohli připravit celovečerní program a formou filmové kroniky sledují vývoj nově založeného dramatického kroužku mládežníků v Tesle, jehož prvním představením je Třiminutový rozhovor Levodovové-Čejchana. Svazáci z Tesly kromě toho vypomohou školskému souboru ZDS ve Vrchlabí v inscenaci Hanušova Mostu. Trojici vrchlabských mládežnických souborů uzavírá kroužek Pionýrského domu, který sehraje Mlejnkovu Červenou záplatu.

M. Zavoral

DOPIS SVITAVSKÝM

Milí přátelé z Vigony,

nedávno jsme byli společně ve Vídni. Hráli jste tam našim krajanům divadlo. Bylo to dobré divadlo! Potěšilo, povzbudilo. A to přece lidé, kteří žijí v cizině a cítí něco ke své vlasti, potřebují. Vy jste jim nalili do srdcí sílu svým uměním. Dokola jste otevřeli duše i těm, kteří by snad chtěli zůstat chladnými. Po vašich výkonech prostě nemohl být nikdo vlažný, bez zájmu.

Deník Anny Frankové, představení, s nímž jste už před lety sklízeli doma úspěchy, zapůsobilo na prknech ve III. okrese na Sebastianplatzu snad ještě víc. Naďa Truhličková, kterou máte tolik rádi, prožívala svou Aničku Frankovou tak, že maminky v hledišti v ní nacházely své vlastní dcery. „To nebyla hra, to byla skutečnost,“ říkali bývalí vězňové z koncentráků, kteří seděli mezi námi, diváky. „Tak jsme čekali i my na zatčení, zrovna tak, jak to zahráli!“

Pro nás z Československa i pro krajany bylo ve Vídni mnoho velkých okamžiků, bezkých prožitků, chvil, na něž se nezapomíná. Vzpomínáte si třeba, jak po Divadle poezie, které končilo Nezvalovou Ba-

ladou o zvonici, jsme všichni vstali a zpívali hymnu? Slzy nám zarosily oči, ale zpívali jsme s vroucností a něhou ta krásná slova...

Vídeňští lidé si všímali i toho, že jste byli jednou velkou rodinou, kde se bez reptání dělalo vše, co bylo třeba. Nejen technika, ale i herci a muzikanti pomáhali, kde se dalo. Věděli jste, že jste ve Vídni proto, abyste ukázali, jací jsou ochotníci z Československa — a chovali jste se podle toho. V Deníku, Ženiších i Divadle poezie. Myslím, že František Černý nezapomene na holčičku, která mu po představení podávala karafiát a měla z jeho masky strach. Ruka se jí chudince třásla, ale přece jen strach překonala a dárek odevzdala. V dětském představení Ženichů jste komické scény ještě více vyhrávali a přizpůsobovali publiku — a to hrálo s vámi. Třeba jste ani v tom velkém zápalu hry neviděli, jak od prvních řad se tleskalo, dupalo a smálo, že to bylo slyšet až ven.

Dojemné bylo také předávání dárečků dětem po představení. Děti si s posvátností sahaly na každého z vás a potom ani ruce nikomu nechťely podat, aby princeznin nebo rytířův dotek nesetřely. A těch 250 psaníček svitavských dětí, která jste přivezli do Vídně krajanským dětem jako nabídku k dopisování — o těch se ještě dodnes mluví v rodinách a možná, že už i nějaké dopisování je v proudu.

Divadlo poezie, to jste ostatně vycítili, našlo v hledišti vděčné posluchače. Právem. Verše Erbenovy, Wolkrovy či Nezvalovy se tam síce na zábavách a schůzích recitují, ale forma divadla poezie, u nás v republice vžitá, je zde novinkou. Dala vám hodně práce, protože se všechno připravovalo v cizím prostředí, ale chytila u srdce.

Večírek na rozloučenou, na ten vzpomínám... Podařilo se

Divadelní soubor VK Vigona Svitavy hrál našim krajanům ve Vídni. Slavnostní chvíle po představení...

vám tam vykouzlit náladu, smích a zábavu. Vaše „Vysocina milostná“ byla překvapením pro nás i Vídeňské. Viděli jste přece, jak krajané, kteří pocházejí z Českomoravské vysociny, zpívali s sebou a potleskem vám tak děkovali, že jste museli přidávat. Profesorce Votavové a režiséru Karešovi jste jistě sami dali za režii i sestavení jedničku. Myslím si, že se vám vyplatila pohotovost a důkladnost, s níž jste promyslili všechny podrobnosti, a fakt, že jste připravili tolik pestrých několikahodinových pořadů.

Sklenky s vínem z Vídně i pivem ze Svitav cinkaly a my přijíjeli na přátelství, na mír. A vaše rodina ochotníků, složená ze studentky, nástrojáře, železničáře, profesorů, zdravotníce, dělníků a úředníků, se tak loučila s lidmi, kteří jim podali svá srdce. Vždyť naši krajané k tomu nemají daleko. Vy jste jejich srdce zapálili, jejich duše rozebrali, a za to vám patří i můj dík.

Vaše Hana Vondráčková

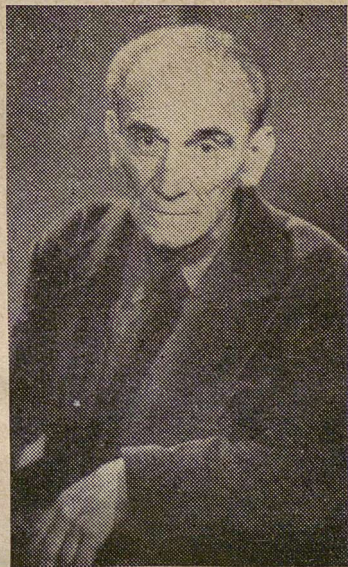
ODEŠEL JOSEF PÍRKO

Známy kutnohorský učitel a ochotnický režisér Josef Pírko skončil svůj bohatý a plodný život v neděli 19. listopadu 1961. Ochotnickému hnutí sloužil celou duší a věnoval mu podstatnou část svého života. Nejvíce jsme si u něho vážili lásky k českému jazyku a z ní vyplývající péče ochotnického režiséra o čistou jevištní řeč. Jako režisér měl bytostný vztah k autorům, kteří hrami bojovali proti měšťáctví a razili pokrokové myšlenky. Proto také nejdříve v minulosti marážel na nepochopení měšťácké části kutnohorské veřejnosti. Rada her, jež nastudoval, udivuje nejen svou velikostí, ale i náročností. Největším jeho režisérským úspěchem posledních let byla Lutovského Noční služba, s jejíž inscenací se soubor dostal až na hronovská prkna. Nemalá byla jeho divadelní práce s dětmi, příkladná jeho činnost kronikáře, při níž pečlivě zaznamenával tep nového života ve starém městě až do doby, kdy mu slábnoucí zrak vzal pero z ruky. — Čest jeho práci a památce.

UMELECKÉ SLOVO

Na Slovensku začíná od ledna letošního roku vycházet měsíčník Umelecké slovo, určený divadelníkům, loutkářům, recitátorům, lidovým vypravěčům, konferenciérům a všem vedoucím a členům estrádních uměleckých skupin, kabaretů a divadel poezie. Časopis bude informovat o novém repertoáru a soutěžích, bude se zabývat otázkami režijními, hereckými i scénografickými, chce psát o práci poradních sborů i o vnitřním životě souborů, rozebírat podnětné inscenace a recenzovat nové knihy z oblasti lidové umělecké tvořivosti. Umelecké slovo chce být i rádcem při sestavování uměleckých programů k různým kulturně politickým akcím. Jeho rozsah bude 20 stran a cena 2 Kčs.

Jelikož náklad časopisu je omezený, upozorňujeme zájemce, aby si ho včas objednali u Poštového novinového úřadu, odd. CE, Gottwaldovo nám. 48/VII, Bratislava.

+ Josef Pírko

Divadelní soubor Osvětové besedy Střítež n. Lud. hrál Tylova Strakonického dudáka

VYMETENO ZE ZÁKULISÍ

Velké, širé dramaturgické plány
rozeslány na všechny strany...

Na mysli mi ale tane,
co se někdy stane:
že ty plány plánované
jsou jen plány plané...

* * *

Před žádným, žádným Šekspírem
svě šije neskloníme —
a co si jednou vyberem,
za týden nacvičíme.

* * *

Svíť, měsíčku, polehoučku
skrz ten hustý mrak;
naš režisér vede zkoušku —
neškared' se tak.

Na režii on je hlava,
koncepce má smělé:
ty přijd' zleva a ty zprava
— no a je to celé!

* * *

U divadla dítě stálo,
usedavě plakalo,
že to, co se pro ně hrálo,
nikdy za moc nestálo.

* * *

Nekamenujte porotce,
když roli velkolepou
(jak slyšeli jste od otce
a od máti) — vám ztepou...

* * *

Za kritikou já šel bych světa kraj...
Je pustá lež, že nesnáším prý žádnou,
jak v souboru si o mně povídaj;
já kritiku vždy uvítám. Tu kladnou.

* * *

Byl pozdní večer, po osmé.
Děj započal a každý ztich...
Vtom praskly dveře, někdo kých
a dupe sálem — ! Kde to jsme?

Ty ptáš se, kdo je hrdinou
té hrůzostrašné scény?
To přišel se svou rodinou
Jeho Urozenost
pan Divák Opožděný.

* * *

Od klasiků opisoval J. Vedral

VI. Maláč v roli Tartuffa. Hrál „Tylovo divadlo“ Juliánov, ZK Závodů kuličkových ložísek Brno. Foto Pernica

PROVĚRKA EFEKTIVNOSTI

Před

a

po

No prosím, zase jako loni. Samá exotika a jen jedna hra z domácího prostředí!

JIRÁSKOVO DIVADLO VE VRŠOVICÍCH

Ochotnická scéna s dlouholetou tradicí, jedna z těch, které se vytrvale — a se střídavými úspěchy — snaží najít své místo a poslání ve velké pražské čtvrti.

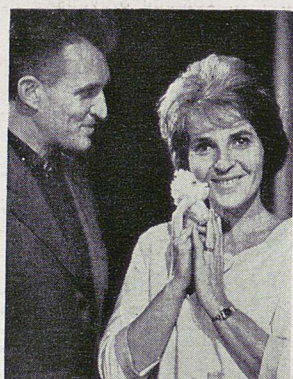
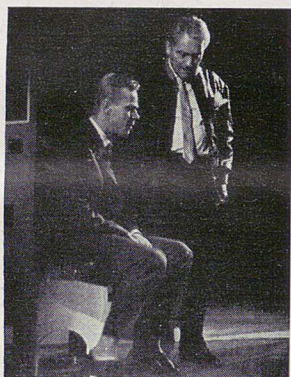
Nedávné zapojení souboru do Kulturního domu ROH v Praze 10 dává již v samém začátku dobré naděje do budoucna. Nemáme na mysli jen hmotné výhody (divadlo bude příští rok renovováno půlmiliónovým nákladem), ale i plánovanou péči o školení všech

členů. Vršovičtí chtějí dobře pracovat s mladými zájemci a hodně si slibují od společných návštěv divadel a od družby s jinými dvěma pražskými soubory — ZK Stalingrad a ZK Čs. státní banky.

V dramaturgickém plánu souboru jsme mj. našli Kornejčukova Chirurga Platona Krečeta a Stanislavovu Samotu Nadějov vedle řady her pro děti. Naše snímky jsou z inscenace hry K. Tomana Slovanské nebe.

Text a foto M. Baptista

SVATBA ŠŤATKOVÉHO PODVODNÍKA

Soubor Městských divadel pražských uvedl v Divadle komedie čs. premiéru nové komedie O. Daňka v režii V. Hudečka a scéně K. Synka. Na snímcích M. Tůmy v hlavní roli Klapáčka Rudolf Deyl